МІНСКАЯ ПРАЎДА

Газета заснавана 1 лістапада 1950 года | Аўторак, 12 кастрычніка 1993 года | № 118 (10669) | Цана 20 руб.

ЛЕПШ ДРЭННА ЕХАЦЬ, ЧЫМ ДОБРА ІСЦІ

Год назад у рэспубліцы было створана Міністэрства транспарту і камунікацый, якое аб"яднала ў адзіную сістэму аўтамабілістаў, авіятараў і работнікаў чыгункі. Днямі ў аблвыканкоме адбылася нарада службаў, што забяспечваюць і абслугоўваюць транспартную сувязь Міншчыны.

Міністр Сцяпан Шкапіч прааналізаваў становішча, якое склалася ў транспартным комплексе пасля распаду Саюза.

-- Значную частку ўсіх рэсурсаў транспартнікі атрымлівалі з Расіі і на Украіне. З-за размежавання саюзных рэспублік Беларусь вымушана знаходзіць свае ўласныя, --адзначыў Сцяпан Ільіч.-- Матэрыяльна-тэхнічная база рэспублікі дазваляе наладзіць вытворчасць запасных частак для ўсіх відаў аўтамабіляў, выпуск дзвюх мадэлей аўтобусаў, а таксама арганізаваць капітальны рамонт венгерскіх "Ікарусаў" /на што зараз ідзе 40 працэнтаў інвалютных расходаў/ і электрапаяздоў. Ствараецца рамонтная база ўсіх відаў самалётаў. Плануецца ў хуткім часе пераход транспартных сродкаў з карбюратарных рухавікоў на дызельныя. Пад гэтыя праграмы дзяржава выдзяляе мільённыя крэдыты.

Асноўны цяжар праблем выпаў на пасажырскія перавозкі. Па вобласці скараціліся на 17 працэнтаў рэйсавыя маршруты, што недапушчальна. Прыгарадная зона павінна абслугоўвацца калі не на высокім узроўні /па 5--6 рэйсаў на дзень у пэўную вёску/, то хаця б здавальняюча. На гэтыя мэты грашовых датацый хапае. Іншая справа, што фінансы расходуюцца не па прамому прызначэнню.

Машынны парк моцна зношваецца і своечасова не абнаўляецца. Высокія цэны на новыя аўтамабілі спустошаць касу любога аўтапарка. І як можа быць транспартная сетка прыбытковай, калі 80 працэнтаў насельніцтва вобласці карыстаюцца яе паслугамі амаль бясплатна. Ільготныя тарыфы, катэгорыі павінны кампенсавацца прадпрыемствамі, якія выдаюць такія дакументы.

-- Наспела пытанне аб стварэнні прынцыпова новай мадэлі фарміравання даходаў на транспарце, -- падкрэсліў міністр. -- А таксама арганізацыі рынку транспартных паслуг. Напрыклад, у Літве палавіна пасажырскага і грузавога транспарту прыватызавана. Усе сродкі камунікацый там працуюць прыбыткова.

У нас жа прыносяць даходы толькі міжнародныя авіярэйсы і Беларуская чыгунка. Таму большасць пытанняў С.І.Шкапічу задалі аўтамабілісты.

Дырэктар слуцкага аўтапарка № 2 Аляксандр Кудзёлка заявіў, што на справе пасажырскія перавозкі дастаткова не забяспечваюцца бюджэтам. У верасні толькі трэць маршрутных аўтобусаў выходзілі на лінію, таму што парк па два тыдні не атрымліваў ні грама паліва і гаруча-змазачных матэрыялаў.

-- І нават калі ёсць грошы, знайсці паліва ўсё роўна складана, -- падтрымаў калегу Аляксандр Шкрэдаў /аўтапарк № 3 г.Барысава/.

У Стаўбцоўскім, Мядзельскім, Бярэзінскім раёнах транспартная сетка аўтобусных маршрутаў склалася так, што трэцяя частка іх прыпадае на міжгароднія. Рэйс з райцэнтра да аддаленай вёскі выконваецца па дарагой катэгорыі. Гэта абсурд! Патрэбны перагляд градацыі маршрутаў, інакш іх давядзецца ліквідаваць. А як жа пасажыры?

Міністр транспарту і камунікацый Рэспублікі Беларусь запэўніў: усе гэтыя пытанні ўзяты пад увагу і будуць тэрмінова разгледжаны міністэрствам.

Наталля ШМІДТ.

Іван Альфонсавіч КАЛОСКА працуе ў калгасе "Зарэчча" Уздзенскага раёна. Ніякай работы ён не цураецца: можа з сеялкай і з плугамі працаваць, на касьбе траў і з прэс-падборшчыкам, капалкай, буртаўкладчыкам. Цяпер механізатар шчыруе на бульбяных палетках.

Фота Міхаіла БУЛАТА.

ФАКТЫ ПАДЗЕІ АРГУМЕНТЫ МЕРКАВАННІ

РАШЭННЕ КАМІСІІ

У Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь адбылося пасяджэнне Пастаяннай камісіі па пытаннях галоснасці, сродкаў масавай інфармацыі і правоў чалавека. Разгледжана пытанне "Дзяржаўны суверэнітэт, канстытуцыйная законнасць і сродкі масавай інфармацыі". Камісія адзначыла, што дзейнасць значнай часткі сродкаў масавай інфармацыі рэспублікі, у тым ліку і дзяржаўных, носіць нелаяльны характар у адносінах да дзяржаўнасці і суверэнітэту Беларусі.

У пастанове, прынятай камісіяй, прызнана неабходным скасаваць Упраўленне інфармацыі і грамадскіх сувязей, аддзел друку, радыё і тэлебачання Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, паколькі гэтыя структуры дубліруюць функцыі рэспубліканскага Міністэрства інфармацыі і Нацыянальнага прэс-цэнтра. Міністэрству інфармацыі прапанавана разгледзець мэтазгоднасць знаходжання на сваёй пасадзе старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Беларусі А.Р.Сталярова.

Прэс-служба Вярхоўнага Савета Беларусі.

■ Ідзе падпіска

ЛЕПШЫМ ПРАЦАЎНІКАМ – 50 ЭКЗЕМПЛЯРАЎ "МІНСКАЙ ПРАЎДЫ"

Загадчыца Янавіцкага аддзялення сувязі Клецкага раёна Галіна Вячаслаўна Апанасевіч задаволена ходам падпіскі на першы квартал будучага года. Ёсць усе падставы спадзявацца, што падпісная кампанія пройдзе паспяхова. Людзі ахвотна выпісваюць абласную газету, раённую, рэспубліканскія выданні.

Клопатаў, безумоўна, хапае. Не паспееш афарміць падпіску на першы квартал, як трэба ўжо думаць пра другі. Выручае энтузіязм работнікаў паштовага аддзялення. Яны вопытныя, дасканала ведаюць запатрабаванні падпісчыкаў, умеюць дайсці літаральна да кожнага жывёлавода, палявода, механізатара.

Лістаносец Галіна Аляксандраўна Уборская абслугоўвае жыхароў вёсак Янавічы і Бабаевічы вось ужо 32 гады. Само сабой зразумела: багаты вопыт вельмі дапамагае выконваць службовыя абавязкі.

Адна перад адной завіхаюцца і яе сяброўкі Лілія Мікалаеўна Дамарацкая і Валянціна Антонаўна Апанасевіч.

Герой Сацыялістычнай Працы, дырэктар дзяржплемзавода "Чырвоная зорка" І.І.Плаўскі /на тэрыторыі гэтай гаспадаркі знаходзіцца Янавіцкае аддзяленне сувязі/ зазначае:

"Дырэкцыя і прафсаюзны камітэт племзавода вырашылі ўзнагародзіць квартальнай падпіскай на "Мінскую праўду" 50 лепшых працаўнікоў гаспадаркі".

Хочацца выказаць Іосіфу Іосіфавічу Плаўскаму і старшыні прафсаюзнага камітэта племзавода Мікалаю Андрэевічу Горбачу шчырую падзяку за прыхільнасць да абласной газеты.

Алесь БЯРЖЫНСКІ.

КАЛІ ЗАКОНЧЫЛІСЯ "БАІ"

"Праціўнік", які нечакана парушыў "дзяржаўную граніцу", нанёс сканцэнтраваны ўдар па абарончых парадках асобнай механізаванай брыгады генерал-маёра Анатоля Нікіціна. Нарошчваючы сілы на напрамках блізкага поспеху, ён прымусіў падраздзяленні брыгады адыходзіць...

З гэтых дзеянняў умоўных праціўнікаў пачаўся завяршальны этап тактычнага вучэння 11-й асобнай мотастралковай брыгады Узброеных Сіл Беларусі, якое праходзіла непадалёку ад Баранавічаў пад агульным кіраўніцтвам камандзіра 28-га армейскага корпуса генерал-маёра Леаніда Мальцава.

За ходам тактычнага вучэння назіралі ваенныя аташэ Польшчы, ЗША, Францыі, памочнікі ваенных аташэ Вялікабрытаніі і ФРГ, ваенныя прадстаўнікі Украіны, Латвіі, Літвы.

Міністр абароны рэспублікі генерал-палкоўнік Павел Казлоўскі канстатаваў: першыя даныя праверкі па выніках 1993 года паказваюць, што абучэнне войск вялося на больш высокім, чым у папярэднія гады, узроўні. Апраўдвае сябе і прынятая сістэма камплектавання Узброеных Сіл на брыгаднай аснове. Гэта пацвярджаюць вынікі праведзеных у некаторых брыгадах вучэнняў, у ходзе якіх унесена нямала ўдасканаленняў, накіраваных на павышэнне боегатоўнасці як гэтых воінскіх злучэнняў і аб'яднанняў, так і ўсёй беларускай арміі ў цэлым.

Пасля завяршэння вучэння яго ўдзельнікі вяртаюцца да месц пастаяннай дыслакацыі.

Леанід ТРАЦЭЎСКІ, БЕЛІНФАРМ.

☐ Весткі з Клеччыны

РЫШТАВАННІ Ў ВЁСКАХ

Кожнаму вядома, што сёння надзвычай дарагія будматэрыялы. Звычайная цагліна "цягне" на 60-80 рублёў. І ўсё ж у племзаводзе "Чырвоная зорка" не апускаюць рук, узводзяць вытворчыя і сацыяльна-бытавыя аб"екты. Не так даўно здадзены ў эксплуатацыю два чатырохкватэрныя дамы. У іх справілі наваселлі энергетык А.Шыбут, інжынер У.Малышка, С.Канановіч, М.Мардаш і іншыя працаўнікі.

Грашовыя сродкі гаспадарка "знаходзіць" за кошт высокай аддачы зямлі /атрымана сёлета звыш 60 цэнтнераў збожжа з гектара/ а таксама інтэнсіўнага развіцця жывёлагадоўлі.

Будаўнічыя рыштаванні можна ўбачыць у калгасах "Камунар", "Кастрычнік", "Сцяг Саветаў" і іншых гаспадарках.

А ШТО ПАД ПРЫЛАЎКАМ?

Заастравецкае сельпо абслугоўвае 29 вёсак. Выканком раённага Савета народных дэпутатаў разгледзеў на сваім пасяджэнні "вузлавыя" пытанні гандлёвага абслугоўвання насельніцтва. Адзначана, што ёсць выпадкі завышэння цэн і прыхоўвання прадуктаў у магазіне вёскі Урвядзь. Хранічнымі сталі недастачы пры інвентарызацыі грашова-матэрыяльных сродкаў. Слаба арганізавана работа па забеспячэнню інвалідаў і пенсіянераў неабходнымі таварамі і прадуктамі.

Намечаны канкрэтныя меры па ліквідацыі недахопаў. У прыватнасці, у сельпо накіраваны шэраг маладых прадаўцоў, праводзіцца рамонт магазінаў, узмоцнены кантроль за іх працай з боку райспажыўсаюза.

МОЖА, СКІНУЦЦА "ПА ЗАЙЧЫКУ"?

У свой час на долевай аснове быў пабудаваны піянерскі лагер каля вёскі Колкі. Цудоўнае тут месца: лес, побач возера, шмат летам грыбоў і ягад. Цяпер "лунае" думка, каб у зімовы час арганізаваць тут пансіянат для вяскоўцаў. Было б, вядома, цудоўна. Але ж будаўніцтва кацельні, іншых інжынерных камунікацый /у першую чаргу для забеспячэння жылых карпусоў цяплом, гарачай вадой/ патрабуе вялікіх сродкаў.

Аднаму калгасу ці саўгасу гэты "воз" не пацягнуць. Дык, можа, зноў шэраг гаспадарак скінуцца "па зайчыку" ды вырашаць гэтую праблему?

ХАВАЙСЯ, ВЕПРУЧОК

Злачыннасць у раёне набывае ўсё большы размах. Асабліва шмат выпадкаў крадзяжу грамадскай і асабістай маёмасці. Пад покрывам ночы знікаюць матацыклы, веласіпеды.

У апошні час пачасціліся выпадкі, калі "без шуму ды віску" забіраюць з хлявоў вепрукоў вагой 150--200 кілаграмаў. Напрыклад, у вёсках Машукі, Яновічы, Забалотнікі...

Згадзіцеся, вельмі складана "запіхнуць" у мех і пагрузіць у аўтамашыну такі "багаж". Злачынцы не злоўлены. Ёсць падазрэнне, што карыстаюцца яны газавымі балончыкамі ці іншымі хітрымі сродкамі.

З КАЛГАСНАЙ "КІШЭНІ"

Меліяратары ПМК-78 даказваюць справай, што іх яшчэ рана спісваць з "рахунку". Вядома, ужо дзяржава не выкладвае са сваёй кішэні мільёны рублёў. Таму калгасы і саўгасы вельмі асцярожна выбіраюць месцы для асушэння, каб пабудаваць неабходныя аб"екты. Сёлета здадзены з адзнакай "добра" аб"ект у калгасе "Савецкая Беларусь", вядзецца будаўніцтва вадасховішча ў калгасе "Шлях да камунізму". У разгары работы на меліярацыйных землях у калгасе "Прагрэс".

Толькі за апошнія месяцы ПМК-78 выканала падобных работ у сваім раёне і ў суседнім -- Капыльскім амаль на 200 мільёнаў рублёў.

ПРОБА ПЯРА

Літаратурнае аб"яднанне пры раённай газеце "Да новых перамог" працуе ўжо не першы год. Мясцовыя паэты і празаікі спрабуюць свае творчыя сілы, рэгулярна выдаюць "Літаратурную старонку". Пішуць аб тым, што блізкае і дарагое сэрцу.

Самабытны почырк у дырэктара Кунцаўскай СШ Анатоля Курыльчыка, яго калегі з Сіняўкі Уладзіміра Дзікевіча, намесніка старшыні раённага Савета народных дэпутатаў А. Жукоўскага. На некаторыя вершы гэтых паэтаў самадзейны кампазітар М.Кашуба напісаў музыку. "Свае", раённыя песні гучаць на святах ураджаю

/Наш кар./.

ПАВЕДАМЛЕННЕ

У сувязі са смерцю народнага дэпутата Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў В.М. Гурлені, выбранага ад Ленінскай выбарчай акругі № 236, на падставе арт.55 Закона Рэспублікі Беларусь "Аб выбарах народных дэпутатаў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь", прэзідыум абласнога Савета народных дэпутатаў ВЫРАШЫЎ:

назначыць выбары народнага дэпутата Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў па Ленінскай выбарчай акрузе № 236 г.Жодзіна на 12 снежня 1993 года.

■ Падзеі — сто гадоў

ПРЫШЭЛЕЦ З КОСМАСУ

Шмат легенд і паданняў тоіць у сабе зямля Стаўбцоўшчыны. Задайся толькі мэтай, распытай старажылаў -- і перад табой раскрыецца сапраўдны скарб мінуўшчыны. Штосьці падобнае давялося пазнаць і мне -- пра тое, як калісьці ў Заброддзі каля Дзераўной упаў метэарыт, неаднойчы распавядалі мне дзядзькі з гэтай вёскі. Але ў расказах кожнага з іх не было, так бы мовіць, пэўнай гістарычнай фактуры, якая б дазваляла гаварыць аб гэтай падзеі больш упэўнена і, я б сказаў, праўдападобна.

Таму прыйшлося звярнуцца да гістарычных крыніц, некаторых дакументаў, каб легенду гэтую крыху рассакрэціць.

А было ўсё вось як.

Улетку 1893 года жыхар Заброддзя Мікола Шумчык будаваў хату. Увіхаўся дзень пры дні цэлае лета, але ўсё адно работы на будоўлі заставалася шмат. Да таго ж, жнівень і пачатак верасня -- час жніва і ўборкі бульбы -- аднялі нямала дзён. І вось, калі з гаспадаркай крыху ўправіўся, узяўся ён за будоўлю зноў, а каб работа ішла хутчэй /надта ж хацелася яму перабрацца ў новую хату да надыходу халадоў/, папрасіў дапамагчы суседзяў Фаму Дзям"янку і Станіслава Камара.

Як звычайна, узяліся на золаку 22 верасня вяскоўцы за працу. Работа ішла так сабе, -- са сну, як вядома, асабліва не разгонішся, -- але ў хуткім часе іх увагу прыцягнуў надзвычай моцны гул. Па сённяшнім часе яны, магчыма,і не надалі б гэтаму асаблівага значэння, -- ці мала цяпер на вёсцы рознага роду тэхнікі, -- але тады такое гудзенне не пакінула раўнадушнымі трох будаўнікоў. Глянулі яны ўдалячынь і анямелі: на небасхіле свяціўся нейкі шар і, з кожным імгненнем павялічваючыся, ляцеў прыкладна на вышыні хмар у бок вёскі. Бліснуў агонь, пачуўся рэзкі гук -- і шар "выстраліў" прама ў хату Міколы. Ад такой нечаканасці мужчыны, натуральна, разбегліся хто куды, чакаючы горшага. Аднак навокал стаяла цішыня. Тады вяскоўцы трохі асмялелі і накіраваліся назад у хату. І якое ж было іх здзіўленне, калі замест чагосьці незвычайнага ўбачылі ў паўзмроку звычайны... камень.

Аб "забродскім" дзіве доўга хадзіла пагаласка па навакольных вёсках, пакуль гэтым фактам не зацікавіліся мясцовыя ўлады і не перадалі вестку аб ім у цэнтр губерні -- Вільню /Заброддзе ў канцы XIX стагоддзя ўваходзіла ў склад Ашмянскага павета Віленскай губерні/.

Апякун Віленскай навучальнай акругі А.Сергіеўскі, калі гэтая навіна дайшла да яго, не стаў марудзіць, забраў у мужчын метэарыт і перадаў яго прафесару Адэскага універсітэта Р.Прэндзелю. У Адэсе ад яго адрэзалі невялічкі кавалачак для даследавання, а асноўную масу аддалі Сергіеўскаму. Аднак той неўзабаве памёр. Вопіс метэарыта на аснове даных Прэндзеля трапіў у каталог ужо пасля смерці апекуна, а месцазнаходжанне яго засталося невядомым. Шматлікія пошукі на працягу многіх гадоў не прынеслі ніякага выніку.

І вось толькі пасля Вялікай Айчыннай вайны прафесар Вільнюскага універсітэта Далінкявічус выпадкова выявіў сярод найбольш каштоўных экспанатаў кафедры геалогіі універсітэта, якія ён, ратуючы ад нямецкіх акупантаў у час вайны, перанёс да сябе на кватэру, метэарыт надзвычай падобны на забродскі. Праўда, значыўся ён у вопісах пад літоўскай назвай "Пабрадзе". Калі ж навукоўцы параўналі знаходку з фотаздымкамі, якія ў свой час зрабіў у Адэсе Р.Прэндзель, то выявілася, што "Пабрадзе" і ёсць "Заброддзе". Тое ж пацвердзілі і даследаванні рэчыва метэарыта -- састаў аказаўся той жа.

Такім чынам, дзякуючы шчасліваму збегу абставін метэарыт, які носіць назву вёскі Заброддзе, набыў сваё сапраўднае імя і зараз выстаўлены ў экспазіцыі музея Вільнюскага універсітэта, а ягоны муляж знаходзіцца ў Беларускай камісіі па метэарытах.

СЯРГЕЙ ГАЛОЎКА, краязнаўца.

АКТ ВАНДАЛІЗМУ

Два месяцы назад у Слуцку на месцы, дзе запланавана будаўніцтва Спаса-Праабражэнскага сабора /быў такі да рэвалюцыі -- знішчаны ў 30-я гады/, мітрапалітам Мінскім і Слуцкім, патрыяршым экзархам усяе Беларусі Філарэтам быў асвячоны крыж. Вакол яго мясцовыя вернікі паставілі адмысловую дашчаную агароджу з варотцамі. Літаральна праз два дні вандалы зламалі варотцы. І вось днямі пягоднікі зноў заявілі пра сябе: ноччу яны поўнасцю вынішчылі палову агароджы разам са слупкамі.

Міхась АДАМАЎ.

Ратамская дапаможная школа-інтэрнат добра вядома аматарам спорту. Юныя лёгкаатлеты маюць пераканаўчыя перамогі не толькі на рэспубліканскай арэне: выдатна выступалі яны на сусветных зімовых Алімпійскіх і Еўраазіяцкіх гульнях. Такія дасягненні асабліва радасныя, паколькі ўсе дзеці ў гэтай спецыяльнай школе -- хворыя.

Выдатна арганізаваная спартыўная работа дазваляе дзецям не адчуваць сябе ізаляванымі ад грамадства.

НА ЗДЫМКУ: паспяхова выступілі на праведзеным нядаўна міжнародным паўмарафоне для інвалідаў выхаванцы школы-інтэрната Д.Калашнікаў, А.Траццякоў, І.Лазарчык.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

■ Крык душы

ТРАШЧЫЦЬ «МАНЕТНЫ ДВОР»,

або Хто жадае выкарчаваць лён?

Фінансава-разліковыя адносіны паміж дзяржавай і льнасеючымі гаспадаркамі склаліся не на карысць апошніх. Аб гэтым разважаюць тыя, хто вырошчвае "паўночны шоўк" у Нясвіжскім раёне.

М.САЛЯНІК, старшыня калгаса "Новае жыццё":

-- Сорак гадоў нам дапамагаў набіраць моц у эканоміцы "манетны двор" (так заўсёды называлі самую прыбытковую галіну вытворчасці -- ільнаводства). Сёння гэты "двор" па сутнасці пад пагрозай разбурэння. Нам стала нявыгадна сеяць шаўкавісты, валакністы. Чаму? Уявіце сабе: адзін гектар ільну пры ўраджайнасці льновалакна 11 цэнтнераў і 7,5 -- семя дае выручкі 948 тысяч рублёў. У той жа час гектар цукровых буракоў пры зборы 350--370 цэнтнераў каранёў прыносіць у касу гаспадаркі каля двух мільёнаў рублёў.Скажыце, хто каардынуе гэтыя цэны? Хто думае пра заўтрашні дзень?.. Беларусь не мае бавоўны. Мы можам застацца без портак.

Вось і сёлета плошча пад ільном у нас была 270 гектараў. Мы здалі ўжо на льнозавод у Гарадзею 1.000 тон валакна высокім нумарам (1,15), а грошай не атрымалі ні рубля. Што гэта? Разбурэнне сістэмы льнаводства? Але ж у нас за доўгія гады адпрацавана тэхналогія вырошчвання гэтай культуры. Пабудаваны чатыры карусельныя сушылкі для льнасемя, набыта 10 ільнокамбайнаў.

Бачу, як некаторыя гаспадаркі, хто не вырошчвае лён, жывуць бязбедна. Бо затраты на гектар цукровых буракоў ці збожжавых культур меншыя ў тры разы. Прытым, за буракі яны атрымліваюць жамерыны для жывёлагадоўлі і цукар для насельніцтва. Кожны ведае, што значыць мець цукар. За яго па бартэру можна ўзяць вялікія грошы. А лён? Ён не прыносіць ніводнай кармавой адзінкі для ферм. Дык скажыце: вартая аўчынка вырабу?

І.КЕНДЫШ, старшыня калгаса "Слава":

-- Наша гаспадарка слабейшая, чым "Новае жыццё". Там паспелі ў так званы застойны перыяд пабудаваць шмат вытворчых аб'ектаў, жылля, газіфікавалі вёскі. Мы думалі, што лён дазволіць і нам крыху "стаць на ногі", бо фінансавае становішча крытычнае. Дарагое паліва, будматэрыялы, гербіцыды, мінералка.

Цяпер бачым, што клопатаў з ільном шмат, а карысці мала.Пасеялі для "падстрахоўкі" 100 гектараў рапсу. За яго дзяржава хоць дасць камбікорм ды алей...

Да якога часу вёску будуць "заціскаць" цэнавым "ярмом"? Няўжо там, "наверсе", не разумеюць, што лён спрадвеку абуваў і апранаў людзей? За яго мы бралі вялікую валютную выручку. Хіба сёння нам яна не патрэбна? Былі б долары ці нямецкія маркі -- можна тады набываць навейшыя машыны для вёскі, паляпшаць усю інфраструктуру.

Нам кажуць, каб хутчэй разлічваліся з дзяржавай за здачу збожжа, ільну, бульбы, а пералічваць грошы не спяшаюцца. Наш калгас рэалізаваў толькі льнасемя на 45 мільёнаў рублёў, але за яго яшчэ, як і калгасу "Новае жыццё", не заплачана... Хіба так павінны будавацца ўзаемаадносіны? Гэта ж элементарная ісціна: купіў -- заплаці. Не, калі сітуацыя не зменіцца да лепшага, то нам нічога не застанецца, як закрыць дарогу на палеткі такой цудоўнай і патрэбнай культуры, як лён.

Каментарый намесніка начальніка ўпраўлення райсельгасхарча В.БОЛСУНА:

-- На парадак дня паўстала пытанне аб стварэнні асацыяцыі па льну, куды б увайшлі на роўных умовах калгасы, заводы і камбінаты -- усе тыя, хто займаецца вырошчваннем і перапрацоўкай "паўночнага шоўку", выпускам з яго прадукцыі. Бо рэспубліканскае аб'яднанне "Лён" проста не ў сілах вырашыць тыя вострыя фінансавыя праблемы, якія ўзніклі ў апошні час. Гэта ж парадокс: шэраг менш працаёмкіх культур (цукровыя буракі, ячмень, жыта, пшаніца) даюць прыбытак вышэйшы, чым лён.

Вузкае месца -- крэдытаванне галіны. Нясвіжскі льнозавод не мае грошай, каб разлічыцца з пастаўшчыкамі. Аршанскі льнокамбінат, куды пастаўляецца валакно, сам "падграбае" прыбыткі. А што дастаецца таму, хто вырошчвае лён? М.Салянік і І.Кендыш аб гэтым сказалі даволі яскрава.

Канстанцін ВАЛНЭЎСКІ.

ДЗЕНЬ ДОНАРА – ТРАДЫЦЫЯ

"Увага! Для выратавання чалавека патрэбна кроў..." На Случчыне шмат людзей, якія, пачуўшы такія словы, спяшаюцца на дапамогу незнаёмым людзям. Тут, у прыватнасці, стала традыцыяй праводзіць дні донара. Яны адбыліся на цукрова-рафінадным камбінаце і сыраробным заводзе. Ахвотна прыходзілі здаваць кроў працаўнікі фабрыкі мастацкіх вырабаў, камбіната хлебапрадуктаў, на заводах "Эмальпасуда" і "Модуль", геолагаразведачнай экспедыцыі.

-- У нас створана брыгада з васьмі чалавек для выезду на прадпрыемствы, дзе праводзіцца забор крыві, -- зазначыў загадчык аддзела станцыі пералівання крыві Я.Пратасеня.

Кіраўнікі прадпрыемстваў, арганізацый і ўстаноў робяць усё, каб у такі нялёгкі час аказаць донарам падтрымку. Напрыклад, на маслазаводзе кожнаму з іх выдзелена па дзве тысячы рублёў.

(Наш кар.)

■ Лёсы людскія

«СВАТАМІ БЫЛІ ГОРА ДЫ КАХАННЕ»

У той дзень Лідзія Колесень пасвіла кароў. У Засвяціцы, як і ў многіх вёсках Бярэзінскага раёна, рагуль засталося няшмат, і наглядаць за статкам было нескладана. Ды і ўнук -- добры памочнік.

З узгорка вёска ляжала як на далоні. Лідзія Васільеўна ведае тут кожную сцяжынку, кожнае дрэўца. Усё жыццё прайшло ў роднай вёсцы. Тут вырасла, за мясцовага хлопца замуж пайшла, дзяцей выгадавала. Вось ужо ўнукаў і праўнукаў дачакалася.

Разраслося сямейнае дрэва Івана Рыгоравіча і Лідзіі Васільеўны. Пяцёра дзяцей, дванаццаць унукаў, восем праўнукаў...

Рэдка збіраюцца ўсе разам у бацькоўскім доме, хоць жывуць блізка: сыны -- у Беразіно, дачка -- у Прудку. Але скардзіцца на няўважлівасць з боку дзяцей грэх: то адзін загляне, то другі. Заўсёды дапамагаюць па гаспадарцы. Любяць прыязджаць на канікулы ў вёску і ўнукі. Да іх прыезду Лідзія Васільеўна рашчыняе цеста.

-- Сыны і ўнукі кажуць: "Твой хлеб -- самы смачны, смачнейшы за магазінны". Раней я ў магазіне ніколі хлеб не купляла, сама пякла, -- распавядае жанчына. -- А цяпер мука стала дужа дарагая, ды і не заўсёды купіш. А магазінны хлеб усё ж танней абыходзіцца. Вось і рашчыняю свой усё радзей ды радзей. Хутка дзеці і ўнукі забудуцца пра яго смак.

"Не забудуцца, -- хочацца мне запярэчыць, -- бо не забыліся ж дарогу да бацькоўскага парога, хоць і аўтобусы ходзяць цяпер радзей, хоць і з бензінам цяжка".

Размаўляю з Лідзіяй Васільеўнай -- і на сэрцы становіцца весялей і святлей. Мяне заўсёды ўражвала і ўражвае жыццёвая моц вясковых беларускіх жанчын у любых нягодах і выпрабаваннях. Не песціў лёс Лідзію Васільеўну. Яна як тая бярозка ў полі, што гнецца пад навальніцамі і вятрамі, ды не ломіцца.

-- Колькі гора пабачыла ў вайну, -- уздыхае жанчына. -- Тату забілі немцы за сувязь з партызанамі. Мне тады дваццаць гадоў было. Арыштавалі амаль усю сям'ю. Дзядулю і сястру бацькі немцы таксама забілі.

На хвіліну-другую мая субяседніца замаўкае (цяжка ўспамінаць такое), а потым працягвае:

-- Ну, Іван (гэта я пра мужа кажу) бачыць, што немцы да нашай сям'і прычапіліся, пашкадаваў мяне, прапанаваў хутчэй за яго замуж выходзіць. Сватамі ў нас былі гора ды каханне.

Цяпер той-сёй даводзіць, што немцы былі ледзь ці не дабрадзеямі для беларускага народа. І гэта -- пры жывых сведках! А што будзе, калі відавочцаў зусім не застанецца? І ўсё ж я веру: праўда, што золата, -- і ў гразі блішчыць.

Невясёлы быў "мядовы месяц" Лідзіі Васільеўны і Івана Рыгоравіча, несалодкія былі і першыя гады сумеснага жыцця.

-- Спачатку Івана і яшчэ некалькіх хлопцаў сілком забралі ў самаабарону, -- расказвае субяседніца. -- Ды не сталі яны там доўга служыць. Як толькі надарыўся зручны выпадак, уцяклі ў партызаны. Давялося і мне перабрацца бліжэй да партызан: спачатку ў Молатаве жылі, потым -- у Бары. У мяне дачушка нарадзілася. Кожны дзень сэрца трымцела: як зберагчы ад куль, хвароб, голаду? Зберагла. А пасля вайны сыны пайшлі. Як нялёгка было разжывацца! Ды, як кажуць, вочы баяцца, а рукі робяць. Колькі гэтыя рукі работы перарабілі, ніякі бухгалтар не падлічыць. Стараліся, працавалі ад рання да змяркання, як і ўсе вяскоўцы, узняліся на ногі.

Размова пераключаецца на сённяшні час. Трэба не скардзіцца на праблемы, не плакаць у камізэльку, а больш і лепш працаваць, лічыць Лідзія Васільеўна. І гэтае пажаданне ў першую чаргу датычыцца палітыкаў. Неабходна прымаць такія законы, каб той, хто лепш працуе, і зарабляў больш. А цяпер вытворца прадукцыі зарабляе менш, чым камерсант, які прадае і перапрадае вынікі чужой працы. Пра ўвагу да вёскі шмат гаворыцца. А бульбу калгасу выгадней пакінуць у зямлі, чым выкапаць і здаць нарыхтоўчым арганізацыям. Дзе ж логіка?

Падобныя пытанні хвалююць сёння многіх вяскоўцаў. Але людзі спадзяюцца, што ў рэшце рэшт жыццё ўсё паставіць на сваё месца, маўляў, "перажылі вайну -- перажывём і "перабудову".

Так, шмат нягод за плячыма людзей старэйшага пакалення. Вельмі хацелася б, каб хоць восень іх жыцця была спакойная.

...Вялікае шчасце пачынаецца часам з маленькай радасці. І мне ўяўляецца будзённы малюнак: Лідзія Васільеўна Колесень без аніякіх праблем купіла мукі патрэбнага гатунку і рашчыніла цеста. А за сталом весела гамоніць вялікая сям'я: дзеці, унукі, праўнукі. Бо матулін хлеб самы смачны, матуліны рукі самыя ласкавыя.

Гертруда ШЧУР.

НЕ РАЗЛЯЦЕЛІСЯ З ГНЯЗДА

Аднойчы зайшла гаворка са старшынёй праўлення калгаса "Юркавічы", што на Лагойшчыне, аб земляробах, на чыіх плячах трымаецца сёння гаспадарка. Першымі ён назваў Голубаў. І дадаў: "Нібы тыя птушкі, верныя свайму гнязду, не разляцеліся па свеце і нашы Голубы, а засталіся на бацькаўшчыне".

Напачатку выдалася сустрэцца з самым малодшым з Голубаў -- восьмым сынам Ганны Францаўны і Івана Антонавіча. З раніцы яго "КСК-100" акуратна рэжа зялёнку на падкормку жывёле, а затым Паўла можна бачыць на прэс-падборшчыку. Ну, а калі траншэі і павеці запоўнены кормам, яго трактар у счэпе з плугам кроіць зямлю тлустымі пластамі або цягне за сабой сеялку, з якой раўнамерна кладзецца ў глебу адборнае зерне.

А калі вырастаюць буйныя каласы -- эстафету на хлебнай ніве прымаюць яго браты. Самы старэйшы з іх -- Пятро. Лёс распарадзіўся так, што жыве ён у Мінску. Але летам, у перыяд уборкі, бярэ водпуск і едзе ў свой калгас. Тады сярэдні з братоў, Іван, перадае яму свой грузавік, а сам -- за штурвал камбайна. Сем гадоў ужо так. І амаль заўсёды ў перадавіках. Іван практыкаваўся ў старэйшага брата Мікалая, а зараз сам вучыць пляменніка Максіма: той прыязджае на канікулы ў вёску і гатовы выконваць любую работу, звязаную з тэхнікай.

-- Вось дзе ўжо тэхнічныя душы, -- жартуе маці Ганна Францаўна. -- І ў каго толькі ўрадзіліся? Бацька іх шавецкім рамяством валодаў і сталяром адмысловым быў. Хату ўласнымі рукамі зладзіў, на бацькавай сялібе будаваліся. Вокны стараўся прарубіць на ўсход, каб цэлы дзень сонца ў хаце свяціла. Сад -- таксама яго рук справа. Я і на сыноў не скарджуся. Ганаруся, што людзі паважаюць іх за працу. Радуюся, што выраслі да зямлі здатныя, працавітыя.

Сорак пяць гадоў пражыла Ганна Францаўна з Іванам Антонавічам Голубам. Шмат чаго прыйшлося ім зведаць. Але такое ўжо яно -- сэрца маці: ніколі не ведае спакою. Сёння жанчына не менш хвалюецца за ўнукаў. Якую жыццёвую дарогу выберуць, кім стануць? Вось Зоя, дачка Мікалая. Любоў да тэхнікі ў Зоі ад бацькі. Не выпадкова на школьных канікулах дзяўчынка не раз у якасці памочніка камбайнера дапамагала яму на жніве. А любоў да жывёлы -- ад маці. Ніна Пятроўна каля дзесяці гадоў даглядае калгасных коней.

-- І як вы ўпраўляецеся з такім табуном? -- пытаюся ў жанчыны.

-- Лецысія, Марыяна, Хаймэ, -- у кожнага свая мянушка. Адзін мужаў трактар -- сорак конскіх сіл, -- усміхаецца жанчына, -- толькі яго тэхніка патрэбна калгаснаму полю, а мая жывёла -- вяскоўцам для апрацоўкі прысядзібных участкаў, перавозкі сена, дроў, іншых грузаў. Адна ў мяне праблема з гадаванцамі -- прывучыць іх да вупражы ў санках, калёсах. У перыяд "вучобы" прыходзяць на дапамогу муж, дачка з сынам.

"Голубы -- дружная сям"я", -- кажуць пра іх у вёсцы. Я не раз задавала ім адно і тое ж пытанне: чаму засталіся ў сваёй роднай Крокве? Павел адказаў за ўсіх: "Армейскую службу я нёс на Поўначы. Прыгожа там, але холадна. Каля бацькоўскага дома цяплей".

Вольга МАЗГО.

Шмат фірм, якія гарантуюць бяспеку, створаны ў Беларусі. Найбольш вядомая з іх -- мінская "Сюртэ" названа ў гонар вядомых французскіх дэтэктываў мінулага стагоддзя. Супрацоўнікі "Сюртэ" забяспечваюць ахову турыстычных груп, мерапрыемстваў, памяшканняў. Яны суправаджаюць каштоўныя грузы па ўсіх наземных, водных, паветраных дарогах краін Садружнасці. Тут жа можна атрымаць высокакваліфікаваную юрыдычную дапамогу.

НА ЗДЫМКАХ: эмблема службы "Сюртэ"; супрацоўнікі Алег ЗОСІМАЎ і Міхаіл НІКАНЮК накіроўваюцца на заданне; Алег ФАМІН -- адзін з самых маладых агентаў "Сюртэ".

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

■ Раённыя выставы

ДУКОРСКІЯ МАСТАКІ

Свежасцю і разнастайнасцю прыродных фарбаў, цеплынёй восені павявае ад карцін дукорскіх мастакоў Анатоля Абразоўскага і Ігара Говара.

Выстаўка-продаж іх твораў працуе зараз у гарадскім Доме культуры ў Мар"інай Горцы.

Увабралі ў сябе багатыя восеньскія фарбы работы "Залатая восень", "Залатыя бярозы". Як быццам цяпло сонца пераходзіць у цёплыя вераснёўскія тоны, якімі напаўняецца прырода ў гэтую пару года.

Непаўторнасць вобразаў далёкіх старажытных гарадоў -- Пскова і Волхава ў работах з такімі ж назвамі. Глядзяцца ў люстэркавую роўнядзь вады дрэвы ў карціне "Вярба".А вось сярод бясконцых азёр і лясоў патануў у прыроднай прыгажосці хутарок. "Лясная затока" вабіць яркасцю, летняй свежасцю. Блакіт неба зліваецца з сіняй ракою ў "Паводцы". Застылі ў лёгкім гойданні хваль лодкі ў рабоце "Перад навальніцай".

Работы разнастайныя, але ва ўсіх палотнах замілаванасць прыродай, роднай зямлёю.

Хутка знайшоўся пакупнік на першую, самую дарагую карціну. Безумоўна, каштоўнасць мастацкага твора не мае матэрыяльнай меркі. Тым не менш, у наш галодны час багацце духоўнае не ў кожнага адступае на другі план. Але і тут -- як для каго.

Наведвальнікаў на выставе пакуль што не густа. На жаль, новы Дом культуры не мае сваёй выставачнай залы, і работы знаходзяць прытулак у калідоры бібліятэкі. Напярэдадні выстаўляліся творы мастака Міхаіла Высочына і фотамастака Уладзіміра Кавальчука. Наведвальнікі былі ў захапленні ад іх работ. Яны, як і многія знакамітыя мастакі, пачыналі з адкрытага непрызнання іх таленту. І ў пару іх творчай маладосці размовы пра выставы наогул не ішлі.

Хто ведае, які вялікі шлях чакае нашых землякоў?

Між іншым, Ігар Говар па адукацыі архітэктар, захапленне мастацтвам у даным выпадку прафесійнае. А вось Анатоль Абразоўскі -- самавук. Да таго ж ён займаецца разьбой па дрэву. Думаецца, што хутка мы зможам убачыць і гэтыя яго работы. Застаецца дадаць, што Ігар і Анатоль працуюць у мастацкай майстэрні Дукорскага ДК. І гэтая выстава -- першая ў іх жыцці.

Аліна ГРЫШКЕВІЧ.

НІБЫ Ў РОДНЫ ДОМ

Калі заходзіш у Пухавіцкую дзіцячую бібліятэку, ствараецца ўражанне, што трапляеш у музей народнай творчасці, бо пачынаецца яна з невялікай залы, у якой экспануюцца работы юных умельцаў -- пастаянных чытачоў бібліятэкі. Не адарваць вачэй ад малюнкаў васьмікласніцы Наташы Лемязы. Матывы яе карцін -- казачныя. Дзяўчынка бачыць свет па-свойму -- у харастве і прыгажосці. А ад нацюрмортаў, здаецца, пах чуеш. На другой сцяне яшчэ адна выстава -- "Творчасць нашых чытачоў". Тут і макрамэ, і вязанне карункаў, пляценне, вышыўка, разьба па дрэву, інкрустацыя і інш. Цікавыя работы прадставілі юныя чытачкі Света Грын, Вольга Рак, Кацярына Кользун, Лена Бычкоўская і інш. Іх умелыя рукі, без перабольшання можна сказаць, твораць цуды. Сюды кожны падлетак прыходзіць нібы ў родны дом.

Гэтая культасветустанова сваю задачу бачыць у тым, каб адрадзіць, захаваць і перадаць новым пакаленням традыцыі народнай творчасці, багацце мастацкага слова. Прыцягвае ўвагу наведвальнікаў стэнд "Ёсць на зямлі такі куток -- мая радзіма Пухаўшчына", дзе сабраны кнігі, асобныя матэрыялы пра знаходжанне ў гэтым раёне народных песняроў Якуба Коласа і Янкі Купалы. Творча працуе пры бібліятэцы клуб "Кругагляд". Шмат змястоўнага і цікавага дзеці пачулі на занятках, прысвечаных пісьменнікам Янку Маўру, Сяргею Новіку-Пяюну, свайму земляку Васілю Гарбацэвічу і інш. Вялікую актыўнасць у юных чытачоў выклікаў міні-конкурс на лепшую замалёўку пра свой родны горад.

Ды ці пералічыш усе мерапрыемствы, на якіх работнікі бібліятэкі вучаць юных пухаўчан успрымаць і разумець сапраўднае мастацтва, выхоўваюць у іх мастацкія густы, любоў да роднага слова.

Застаецца пашкадаваць, што дзіцячая бібліятэка ў такім вялікім горадзе, як Мар'іна Горка, туліцца ў трохпакаёвай кватэры.

Уладзімір КОБРЫН.

ЕЩЕ РАЗ ОБ ИНТРИГУЮЩЕМ ИНТЕРВЬЮ И ЖУРНАЛИСТСКОЙ КОНЪЮНКТУРЕ

В "НГ" за 29 сентября с.г. (№189) опубликовано интервью ее главного редактора Иосифа Середича с Председателем Верховного Совета Республики Беларусь Станиславом Шушкевичем под заголовком "У прыстойным грамадстве толькі высокамаральныя людзі могуць мець дачыненне да ўлады". В нем, в частности, делается попытка провести экспромтом журналистское расследование в связи со слухами о доставке мебельного гарнитура самолетом из Китая, на борту которого находилась делегация во главе с руководителем белорусского парламента. С поиска "истины" и начали диалог два почтенных собеседника. Пространные пассажи Середича имели прежде всего оттенок сожаления или даже возмущения фактом, что высшее должностное лицо государства "вынуждено" посещать великую державу рейсовым самолетом, в котором вместе с официальной делегацией из КНР был доставлен "таинственный" груз.

Внешне как будто неожиданный и даже трогательный из-за своей "наивности" вопрос бывшего партжурналиста, выпускника Академии общественных наук при ЦК КПСС Иосифа Середича (партруководство знало, кого направлять на повышение квалификации!) о принадлежности доставленного груза вызвал у высокого собеседника "нервную дрожь". В свойственной ему манере председатель парламента опроверг очередные "сплетни" вокруг себя и вместе с удовлетворенным главным редактором, как само собой разумеющееся, перевел разговор на стратегию развития политической ситуации в Беларуси. Из такого нестандартного начала интервью читатель, безусловно, должен был твердо усвоить, что имеет дело с искренними и честными радетелями за справедливость и благополучие народа республики.

Беседовавшие рассуждали о якобы имеющемся кризисе исполнительной власти, медлительности и даже нелегитимности правительства, избранного Верховным Советом, в том числе и ими. Как "истые демократы", они не забыли упомянуть о "безнравственности" некоторых правительственных персонажей, которые все еще добровольно не покидают консервативный орган.

Что ж, остается лишь сожалеть о незадачливости и конъюнктурности творчества Иосифа Павловича, не говоря о всей глубине понимания им смысла происходящих перемен.

На фоне всеобщего раздрая и хаоса в большинстве регионов бывшего Союза ССР нашим доморощенным "патриотам" уж сильно не нравится осмотрительность и постепенность действий правительства, что как-то обеспечивает хотя бы относительную, но все-таки стабильность в Беларуси. Что касается пассажа И.Середича по поводу журналистской нравственности ("журналіст павінен баяцца аднаго -- хлусні"), то он не только у меня, но и у многих читателей вызывает простую человеческую иронию.

Я далек от желания каким-то образом давать отчет перед участниками интервью в связи с упоминанием своей фамилии, но считаю уместным заявить: я никогда не использовал самолеты в личных целях, от отца и матери не отрекался, "вольво" и прочих там "мерсов" не имел и не имею, на работу и обратно хожу пешком, загородных коттеджей не проектировал и не строил. Но в то же время, пожалуй, могу гордиться постоянным перечислением достаточно крупных сумм в детский дом, в котором воспитывался, что поступают после соответствующих решений суда от некоторых "писателей", делающих себе карьеру на не всегда проверенных фактах.

Не стану подыгрывать спекулирующим на патриотизме, поддерживать провокаторов, стремящихся вызвать искусственный "кризис ветвей власти" или "противоборство властей". Слишком свежа кровь, пролитая по этому незатейливому сценарию у наших соседей...

Подчеркиваю: я недостаточно близко знаком с Середичем, чтобы обсуждать с ним вопросы, связанные с моими служебными обязанностями, либо по-обывательски сплетничать, равно как и помогать в его изысканиях, не всегда близких к журналистике. А чтобы ему неповадно было покушаться на честь и достоинство гражданина, используя для этого служебное положение редактора и народного депутата, мне, видимо, придется в очередной раз обратиться к правозащитным инстанциям.

Геннадий ДАНИЛОВ,
народный депутат Минского областного Совета.

Кстати

Г.И.Данилов, передавая материал для опубликования в газете, заявил, что он обращается в суд с иском о защите чести и достоинства. Ранее он уже выиграл два процесса в споре с газетой "Свобода", которая компенсировала нанесенный ему моральный ущерб суммами в 100 тысяч и 1,2 миллиона рублей, а фотокорреспондент Грищ -- 200 тысяч рублей. Деньги Г.Данилов перечислил детским домам Минской области. Коль так дело пойдет и дальше, то детские дома будут иметь неожиданную солидную поддержку.

Да 50-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў

НАДПІС НА ПОМНІКУ

Помнікі загінуўшым у гады Вялікай Айчыннай вайны воінам і партызанам, а таксама ахвярам фашызму ўстаноўлены ў многіх вёсках Лагойшчыны. Ёсць ён і ў Задор'і. Сярод мяккага голля беласнежных бяроз узвышаецца мужная постаць воіна-вызваліцеля. А побач на чатырох мармуровых плітах прозвішчы тых, хто аддаў жыццё ў барацьбе з гітлераўскімі захопнікамі. Іх шмат, больш сотні -- радавых, сяржантаў, афіцэраў, партызан, тых, хто не скарыўся перад акупантамі і са зброяй у руках адстойваў сваю свабоду, незалежнасць.

Апошнім тут значыцца прозвішча радавога Савецкай Арміі Міхаіла Юльянавіча Леановіча.

Гэта не выпадкова. Раней яго тут проста не было.

Сын загінуўшага салдата Аляксандр Міхайлавіч Леановіч, які працаваў тады дырэктарам Красненскай васьмігадовай школы, вырашыў схадзіць у Задорскі сельскі Савет, пацікавіцца, чаму імя яго бацькі няма на помніку. Ён жа добра памятае, што маці пасля вайны на дзяцей атрымлівала грашовую дапамогу, карысталася іншымі льготамі як жонка франтавіка, што не вярнуўся дамоў.

Старшыня сельскага Савета Зяленька сустрэў яго непрыязна, дазнаўшыся аб мэце візіту, даволі груба заявіў:

-- Мне сказалі, што твой бацька ў першыя дні самавольна ўзяў калгаснага каня і паехаў невядома куды.

-- Як гэта -- невядома куды? На фронт, -- запярэчыў Аляксандр Міхайлавіч. -- Маці нават дапамогу на нас, дзяцей, пасля вайны дзяржава давала па той прычыне, што яе муж загінуў на фронце.

-- А хто пацвердзіць, што ён загінуў менавіта на фронце? -- не сунімаўся Зяленька. -- Дзе дакументальнае пацвярджэнне гэтага?

-- Дапамога ж праз сабес ішла. Няўжо там няма ніякіх звестак? Ды, здаецца, і маці нейкі дакумент прыносіла. У ім паведамлялася, што бацька прапаў без вестак.

-- Вось бачыш, прапаў без вестак. Шмат такіх сёння знойдзецца, што ў вайну туляліся недзе, а сёння іх імёны на помніку выбівай, -- сказаў, як адрэзаў, старшыня, усім сваім выглядам паказваючы, што на гэтым размова завершана.

Апошнія словы Зяленькі балюча кальнулі сэрца А.М.Леановіча. Зразумеўшы, што далей працягваць гаворку няма сэнсу, ён моўчкі пакінуў кабінет старшыні сельсавета. Але ў галаве ўвесь час свідравала думка: абавязкова дакажа, што яго бацька загінуў на фронце ў баі з фашыстамі. І тады прозвішча яго з'явіцца на помніку ў Задор'і, побач з тымі, хто не скарыўся ворагу, хто дзеля перамогі аддаў самае дарагое -- жыццё.

Аляксандр Міхайлавіч адшукаў старажылаў, якія добра памяталі даваенныя і ваенныя гады. У той час Леановічы жылі ў вёсцы Літавы. Яны і расказалі, што ў 1936 годзе бацька паехаў у Данбас. Там на буйных шахтах працавалі многія браты, іншыя ўраджэнцы тутэйшых мясцін, што з патрыятычным пачуццём падаліся працаваць на ўдарныя будоўлі пяцігодак. Бацька быў стаханаўцам, там яго прынялі кандыдатам у члены ВКП(б).

За тры месяцы да пачатку Вялікай Айчыннай вайны ён вярнуўся ў родныя мясціны. К таму часу сям'я жыла ў вёсцы Пушча. Гром вайны для занятых мірнай працай сялян быў нечаканы -- ён навальніцай пракаціўся па Беларусі. Многія былі ўпэўнены, што наша армія хутка абавязкова разаб'е захопнікаў, выкіне іх за межы дзяржавы.

Дні сцяваў на фронце пагаршаліся з дня на дзень. Не паспеўшы арганізавана трапіць на фронт з-за хуткага наступлення гітлераўцаў, М.Ю.Леановіч разам з мясцовымі камуністамі Базанавым і Бабровічам спачатку лавілі нямецкіх дэсантнікаў, а затым вырашылі самастойна прабівацца на фронт. Запрэглі калгаснага каня, узялі такіх-сякіх прыпасаў, развіталіся з сем'ямі і падаліся на Усход.

Базанаў і Бабровіч прайшлі праз ваеннае ліхалецце і вярнуліся дамоў. Яны і расказалі, што ў дарозе Базанаў захварэў і адстаў ад сяброў. Бабровіч і Леановіч працягвалі шлях удвух. Неаднойчы трапляючы ў смяротнай небяспецы, камуністы ўсё ж змаглі перайсці лінію фронту і ўліліся ў рады дзеючай арміі. Паводле расказу Бабровіча, Леановіч загінуў у адным з баёў з фашыстамі ў лістападзе 1941 года пад Вязьмай, калі вораг ірваўся да Масквы. З яго слоў былы Плешчаніцкі райваенкамат і прыслаў паведамленне Анэлі Пятроўне Леановіч, што яе муж прапаў без вестак.

Куды толькі не звяртаўся сын адважнага патрыёта, каб дабіцца праўды аб смерці бацькі. Аднак адусюль прыходзілі несуцяшальныя адказы: звестак аб Леановічу няма. І толькі Аляксандр Міхайлавіч вырашыў накіраваць запыт у Міністэрства абароны СССР. Няўжо там, разважаў ён, няма ніякіх даных аб тых, хто змагаўся ў радах дзеючай арміі?

З хваляваннем чакаў адказу. І калі нарэшце паштальён уручыў яму канверт, дзе на месцы зваротнага адраса стаяў штамп "Міністэрства абароны СССР", сэрца А.М.Леановіча забілася мацней. Тарапліва разарваў канверт, літары забегалі па аркушы, уверсе якога значыўся грыф Міністэрства абароны. Толькі крыху супакоіўшыся, ён прачытаў: "Паведамляем, што, паводле даных аддзела ўліку персанальных страт сяржантаў і радавых Савецкай Арміі, радавы Леановіч Міхаіл Юльянавіч, 1897 года нараджэння, лічыцца загінуўшым у лістападзе 1941 года. Звесткамі аб месцы пахавання аддзел не валодае і звяртацца ў Міністэрства немагчыма. Начальнік аддзела падпалкоўнік Костылеў".

Не адразу зноў пайшоў Аляксандр Міхайлавіч у сельскі Савет. Хоць там ужо і не было ранейшага старшыні, якому за недастойныя ўчынкі давялося пакінуць не толькі пасаду, але і развітацца з Задор'ем. Не раз думаў, што, можа, і не варта наогул займацца гэтай справай, важна, што ён ведае: яго бацька чесна выканаў свой абавязак перад Радзімай.

Якраз распачыналася работа па падрыхтоўцы матэрыялаў да раённай кнігі "Памяць", выяўляліся імёны загінуўшых воінаў і партызан, хто не вярнуўся з палёў вайны. На гэты раз размова ў сельскім Савеце насіла іншы характар. А.М.Леановічу нават падзякавалі за дапамогу ў пошуку тых, хто аддаў жыццё за Радзіму.

Зрэшты, так яно і павінна быць. Мы рыхтуемся да святкавання 50-годдзя найвялікшай Перамогі нашага народа над фашысцкай Германіяй. І ні адзін чалавек, які хоць штосьці зрабіў для яе набліжэння, не павінен быць забыты.

Іван СІЛЯЎКА.
Лагойскі раён.

Михаил ГОРБАЧЕВ:

Если надо будет спасать страну—я вернусь

— Во время штурма «Белого дома» какая-то часть наших соотечественников находилась по обеим сторонам баррикад, а остальные с тревожным любопытством взирали на все происходящее. Где в это время был Горбачев?

— Горбачев сидел у телевизора. Но не был холодным созерцателем разыгравшейся трагедии.

Начиная с 21-го числа, я внимательно следил за развитием ситуации и, насколько позволяет мне мое нынешнее положение, стремился реагировать на нее. Если говорить о моей первоначальной позиции, которая была изложена на пресс-конференции 25 сентября, то она состояла в следующем: я советовал президенту Ельцину все обдумать и самому вернуться к ситуации, складывавшейся до 21 сентября, внести предложение об одновременных президентских и парламентских выборах. Кстати, и «осажденный съезд», как сообщил мне при встрече Олег Румянцев, также готов был отменить все свои последние решения и прийти к компромиссу. Таково же было мнение, как вы помните, и Конституционного суда, большинства регионов, ряда общественных организаций. Даже те, кто поддерживал президентские акты от 21-го, склонялись к этой же схеме выхода из кризиса. К переговорному процессу подключилась церковь... Словом, надежда избежать кровопролития была, и немалая.

То, что произошло в воскресенье, думаю, для многих было неожиданным. До того, как узнал о том, что творится в «Останкине» и в мэрии, я передал в «Интерфакс» и «ИТАР—ТАСС» свое обращение и настоятельно рекомендовал ни в коем случае не втягивать в это дело армию — я говорил, что, если в Москву введут войска, будет кровь, будет война. Кстати, в тот момент я еще не знал, что в городе уже объявлено чрезвычайное положение и войска вводятся. А кто знал? Телевидение не работало, радио тоже, информации — никакой... После этого меня обвинили, будто я выступаю против мер, направленных на прекращение погромов...

— Михаил Сергеевич, но ведь действительно в тот кровавый воскресный вечер ваша реакция выглядела более чем странной...

— Не спешите с выводами. Да, так, как это преподнесли, получается, что Горбачев чуть ли не оправдывал погромщиков. Повторяю, мое обращение было сделано днем, а передали его поздно вечером. Это во-первых. А что произошло дальше? К утру, слава Богу, ситуацию взяли под контроль, «Белый дом» блокировали войска, бронетехника. Люди ехали на работу. И вдруг перед лицом всего мира, всей страны начался расстрел здания парламента. Я был поражен!

Ведь буквально накануне представители президентской стороны говорили о том, что Руцкой и Хасбулатов сделали заложниками своих преступных замыслов сотни ни в чем не повинных граждан—в Доме Советов, кроме кучки авантюристов, было немало людей из числа обслуживающего персонала, работников аппарата, журналистов, обманутых «защитников», наконец, депутатов, искренне отстаивающих конституционные принципы... И войска начали безжалостно уничтожать этих заложников — боевики же и сами зачинщики погромов пострадали, как оказалось, меньше всего. Вот я о чем предупреждал еще в воскресенье. А сегодня в газетах вижу заметки типа: «Горбачев, претендующий на лидерство в России, хотел, чтобы продолжалось кровопролитие». Я же хотел совершенно обратного.

Кстати, как мы теперь узнаем, Руцкой и Хасбулатов— и через «Интерфакс», и через Грачева пытались продолжать переговоры, готовы были сдаться. Надо было использовать этот шанс...

На мой взгляд, то, что произошло у «Белого дома», было ничем не оправданной местью. А сейчас, вы посмотрите: минуло уже несколько суток, а тела погибших в здании до сих пор не выдают, якобы с ними работают следователи. Это же кощунство! Создается впечатление, будто власти просто пытаются скрыть, что в «Белом доме» убиты сотни людей. В светлый день! При огромном стечении народа! Вообще-то говоря, мы уже вступили в первую стадию сумасшествия... Нашу армию заставили пролить кровь. Такое нельзя простить. Эта трагедия, до которой довели нас руководители Верховного Совета, президентских структур, исполнительной власти, ставит точку в их деятельности. Сегодня никто из них не имеет права оставаться у власти.

— Но ведь победивший Кремль не бьет в литавры...

— Хорошо, что смикшировали эйфорию победы и призывы типа «Задавить гадину!». Пресса уже заговорила тем языком, в той тональности и с той тревогой, которые и должны присутствовать в эти страшные дни. Многие понимают, что после всего случившегося мы уже не можем быть такими, какими были до сих пор.

Наконец и президент в своем обращении сказал, что это — трагедия, а не победа. Объявил траур и тоже нашел такие слова, которые нужно было произнести в этот день. Но остальное... Создается впечатление, будто Ельцин поставил перед собой задачу—нагнать на страну, на людей еще больше страху. Ну а дальше что? Конструктивного я ничего не услышал. Вот только: советы — фактически разогнать...

Кстати, Совет демократических организаций, который давит на президента почище самого застойного политбюро, требует, чтобы и Совет Федерации был похоронен. Послушайте, да сейчас президент, правительство не смогут найти верную политику без сотрудничества с регионами. Если у нас распустят все и вся— я не знаю, где мы будем.

— Михаил Сергеевич, вот вы все критикуете президента... А, между прочим, некоторые выстраивают такую вот логическую цепочку: Горбачев породил Ельцина, тот, в свою очередь, Руцкого и Хасбулатова.

— Это все спрямленный, поверхностный анализ. В ходе общественного развития появились новые движения, фигуры. Это было исторически предопределено.

Хотя, если формально подходить... Помню, сидим как-то с Рыжковым: может быть, говорю, мы Ельцина возьмем в аппарат ЦК заведующим отделом? «Я тоже из Свердловска, не советую,— отвечает Рыжков.— Наберетесь вы с ним горя». А Егор Кузьмич говорит: «Разрешите, я поеду в Свердловск, узнаю, что к чему». Через несколько дней звонит: «Михаил Сергеевич, это то, что нам надо!» Мы все дети своего времени. Хотя я не согласен, будто кто-то там кого-то породил. И теперь вроде как должен отвечать. Нет уж...

— Я сейчас вспоминаю — в последние годы вашего правления в воздухе тоже витали идеи о грядущей чрезвычайщине.

— Действительно, и при мне часто раздавались требования ввести в стране президентское правление, объявить чрезвычайное положение. Или, говорили, уходи! Была же настоящая осада! Но я на это не пошел. Для меня были неприемлемы кровавый путь, деление общества на красных и белых, стремление разогнать оппозицию. Это не значит, что все так получалось, как хотелось. Но я говорю о своих глубоких нравственных убеждениях, которыми руководствовался. Пытался и тех, и других сдерживать, продвигая демократические процессы с тем, чтобы они стали необратимыми. А сейчас мы до чего дошли...

Вы знаете, у меня даже возникает идея организовать в России движение правозащитников. Ведь смотрите — снова попираются основополагающие политические, экономические, социальные, конституционные права граждан, опять наступают на горло гласности. Чего стоят какие-то программы, концепции, если нас в конце концов втягивают в кровавую бойню?

— Не кажется ли вам, что истоки трагедии надо искать не в том, как в эти дни повели себя Ельцин, Хасбулатов или армия...

— Думаю, реформы нельзя было проводить, не взаимодействуя с народом, обращаясь с ним, как со строительным материалом для возведения демократической страны. Новые власти России, по сути, начали кавалерийскую атаку, которая привела к развалу государства. То есть, вместо реформ мы получили «великие переломы», «маодзэдуновские скачки». Это — необольшевизм.

Откуда идут корни нынешней кровавой трагедии? Да с того момента, когда был взят ошибочный политический курс. Где были тогда Ельцин, Руцкой, Хасбулатов и все остальные их сторонники? В одной лодке. Потом Ельцин с Гайдаром начали внедрять свою шоковую терапию, форсированный метод проведения экономической реформы, чтобы показать Горбачеву и горбачевцам, как надо делать дела в обществе. Но ведь до этого было одобрение парламента и съезды! А кто дал право президенту издавать указы нормативного характера? Верховный Совет и в целом депутатский корпус.

Вспомните, когда у них заварилась эта свара? Когда увидели плоды своего совместного труда: СНГ не заработало, страна разорвана, экономика развалена, вековые человеческие связи нарушены... 70 процентов граждан оказались на грани нищеты! Тогда-то президенту и на съезд стали поступать тревожные импульсы. Депутаты оказались более восприимчивыми к ним, потому что в большинстве своем живут на местах, все видят своими глазами. Вот и началось выяснение отношений, кто больше виноват. Да все они виноваты — и Верховный Совет, и съезд, и президент. Вместо того, чтобы осознать это, они начали сводить друг с другом счеты и втянули Россию в такое состояние, что мы все умылись кровью. А еще каждая из противоборствующих сторон считает себя спасителем Отечества...

— Вы настаиваете на том, чтобы нынешнее руководство ушло. А если народ на новые выборы не придет — ситуация-то непростая?

— Нет, народ ждет выборы и пойдет на них. И отвергнет эти власти, которые в течение девяти месяцев ведут борьбу на российском политическом ковре, а теперь вот и стрельбу затеяли. Нам как воздух сейчас нужно согласие — ради продвижения реформ, ради успокоения общества, ради стабильности. К этому можно прийти через одновременные демократические выборы и парламента, и президента. На мой взгляд, такие выборы можно было бы провести в феврале будущего года, самый крайний срок — в марте.

Я сохраняю оптимизм и по поводу того, что Россия возродится. На этот счет у меня нет никаких сомнений. Вижу, как изменились люди, как помудрел директорский корпус. Более 60 процентов руководителей-хозяйственников уже не хотят возвращаться в прежнюю командную систему. Появился и слой предпринимателей — не спекулятивного пошиба, а тех, кто по-настоящему ведет дело. Колхозы начинают распоряжаться своей продукцией, фермерство набирает силу...

Мы видим, что общество заинтересовано в нормальных, здоровых, серьезных реформах в рамках демократии и утвердившейся свободы. Поэтому верю, что вылезем. Правда, мы можем сделать это через годы, через десятилетия. А можем и быстрее выйти из кризиса, особенно из нынешнего критического состояния. Это будет зависеть от того курса, который изберут власти. Вот почему мне бы хотелось, чтобы свое слово здесь сказал народ, граждане на свободных одновременных независимых выборах всех ветвей власти и региональных структур. Тогда мы получим те органы и на местах, и в центре, которые получат мандат от народа и будут успешно проводить реформы. Такой вариант обезопасил бы общество от большого исторического зигзага, от раскола, от гражданского конфликта.

— У вас часто спрашивают: что может заставить Горбачева вернуться к власти?

— Вы помните, когда я покидал свой президентский пост, то сказал: «В тайгу не ухожу, остаюсь в политике». При этом имел в виду, что всем политикам в России, СНГ и вообще в Европе нужны мощные интеллектуальные центры, которые занимались бы изучением, анализом, синтезом и прогнозированием процессов. Возглавляемый мною фонд, пройдя за два года через трудные организационные периоды становления, начинает по-настоящему работать. Для меня это очень важно. И все же...

Еще неделю назад я говорил: не знаю, что может Горбачева заставить вернуться. После 3—4 октября мы живем в другой стране, в другое время. И сейчас я должен все обдумать. Конечно, непросто принять решение. И все-таки: если ситуация в России будет таковой, что надо все бросить и заняться российскими делами, выручать, спасать страну, я это сделаю. Думаю, сейчас мы находимся как раз на пороге этого. Вот мой абсолютно честный ответ...

Беседовал
Александр ГАМОВ.
Фото Василия КОРНЕЕВА.

«Комсомольская правда».

■ Энтузіясты

КІНО — ЯГО ЛЁС

Нялёгкі цяпер час у сельскіх кінамеханікаў. Кіно таксама перажывае эканамічны крызіс. Дарагія білеты на сеансы. Ды нават калі вяскоўцы і збяруцца паглядзець фільм, то прагляд можа сарвацца з-за таго, што кінастужку своечасова не даставілі з райцэнтра па прычыне адсутнасці бензіну.

Кінамеханік з вёскі Войкава Уздзенскага раёна У.С.Ачапоўскі і ў такой сітуацыі знаходзіць выйсце. Машына без паліва? Не бяда! Ён садзіцца на веласіпед і едзе па фільм у кінавідэапрадпрыемства ў гарадскі пасёлак Узда, што за 15 кіламетраў ад вёскі, дзе знаходзіцца кінаапаратная.

Звыш 30 гадоў жыцця прысвяціў сваёй прафесіі Уладзімір Сцяпанавіч. Па натуры ён -- чалавек сціплы, нешматслоўны. І тым не менш, жыхары вёсак Гарадок, Суткі, Чашын, таго ж Войкава лічаць, што няма цікавейшага субяседніка, чым ён. Сельскі кінамеханік добра вывучыў запатрабаванні гледачоў усіх узростаў. Перакананы, што пажылыя людзі любяць глядзець індыйскія фільмы, моладзь -- прыгодніцкія.

-- Радуюся, калі ўвечары ў клубе бачу многа гледачоў. Значыць, і сёння задаволіў іх інтарэсы, -- гаворыць кінамеханік.

Уладзімір Сцяпанавіч умела рэкламуе фільмы. Ён расказвае цікавыя фрагменты, вывешвае на відных месцах маляўнічыя афішы. Галоўны фактар яго поспеху -- узорная эксплуатацыя кінаапаратуры.

-- Мы па праву ганарымся адным з лепшых кінамеханікаў Уладзімірам Сцяпанавічам Ачапоўскім, які даражыць сваёй прафесіяй. Кіно -- яго лёс. І мы заўсёды давяраем яму, спадзяёмся на яго. Пабольш бы такіх спецыялістаў прыходзіла ў нашу галіну, -- зазначыў дырэктар раённага філіяла абласнога кінавідэапрадпрыемства Іван Пятровіч Бартош.

Міхаіл БУЛАТ,
супрацоўнік
райгазеты
"Чырвоная зорка".

■ "Белыя плямы" гісторыі

"БАЦЬКА" БЕЛАРУСІЗАЦЫІ

У ліпені 1924 г. адбыўся чарговы пленум Цэнтральнага Камітэта КП /б/ Б. Ён прыняў рэзалюцыю "Аб праграме работ па правядзенню нацыянальнай палітыкі партыі ў Беларусі", дзе, у прыватнасці, адзначалася: "... ЦК КП /б/ Б лічыць неабходным прыняць меры, якія забяспечваюць ужыванне роднай мовы ва ўсіх установах і арганізацыях, якія абслугоўваюць мясцовае насельніцтва. Адначасова, лічачыся з тым, што беларуская нацыянальнасць у Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспубліцы з"яўляецца пераважнай, між тым беларуская мова да цяперашняга часу мае яшчэ даволі абмежаванае распаўсюджванне ў дзяржаўных, грамадскіх і прафесійных установах і арганізацыях, неабходна стварыць умовы, найбольш спрыяльныя развіццю і ўжыванню беларускай мовы, з тым, каб з фармальна раўнапраўнай зрабіць яе фактычна раўнапраўнай мовай, якая зойме належнае месца ў Беларускай Рэспубліцы".

Мала каму вядома, што аўтарамі гэтых радкоў былі тагачасны нарком асветы Беларусі Усевалад Ігнатоўскі і яго намеснік Антон Баліцкі. Больш вядома, што менавіта з гэтага пленума пачалася другая фаза беларусізацыі. А Баліцкі быў сапраўды творчым і таленавітым дзеячам, здольным генерыраваць ідэі, браць на сябе адказнасць у прыняцці арыгінальных рашэнняў і паслядоўна даводзіць іх да практычнага ўвасаблення. Менавіта таму Антона Васільевіча, які неўзабаве ўзначаліў наркамат асветы, называлі "бацькам" беларусізацыі. Зыходным прынцыпам нацыянальнай палітыкі ў школе лічылася забеспячэнне правоў і магчымасцей кожнай нацыянальнасці ў Беларусі. Арыенцірамі служылі суадносіны іх удзельнай вагі ў агульнай колькасці насельніцтва БССР і жаданне бацькоў. Да 80% школ сталі беларускамоўнымі. Ва ўсіх навучальных установах беларуская і руская мовы з"яўляліся абавязковымі прадметамі. Адначасова захоўваліся і адкрываліся класы з роднай мовай навучання для прадстаўнікоў іншых нацыянальнасцей. Дарэчы, у 1924 годзе ў рэспубліцы выкладанне ў школах вялося на васьмі мовах.

У 1928 г. былі падведзены вынікі першага этапа беларусізацыі, якую шчыра падтрымалі працоўныя.

Пройдзе некалькі гадоў, і Антона Васільевіча будуць называць не інакш як "заўзятым нацыяналістам". Аднак удумайцеся, ці мог нарком -- "заўзяты нацыяналіст" заклікаць супрацоўнікаў свайго наркамата, партыйных і савецкіх работнікаў Беларусі да наступнага: "Праводзячы беларусізацыю, беларускі ўрад асаблівую ўвагу надае забеспячэнню культурных патрэбаў працоўнага насялення нацыянальных меншасцяў.

Для падрыхтоўкі настаўнікаў для яўрэйскіх і польскіх школ існуюць яўрэйскія і польскія секцыі пры Беларускім дзяржаўным універсітэце, тры яўрэйскіх і адзін польскі педагагічны тэхнікумы, якія поўнасцю забяспечаць працоўныя школы выкладаннем на адпаведных мовах. Для падрыхтоўкі настаўнікаў для латышскіх школ Народны Камісарыят асветы пасылае за свой кошт рабочых і сялян латышоў вучыцца ў Ленінград, дзе ёсць латышскі педагагічны тэхнікум, яны вернуцца назад і будуць працаваць у школах БССР...".

Акрамя беларускіх, якія складалі 90% агульнай колькасці, у рэспубліцы існавала нямала рускіх, польскіх, яўрэйскіх, латышскіх і літоўскіх школ. Дык хто ж у такім разе нарком Баліцкі? Нацыяналіст? Ці інтэрнацыяналіст?

Антон быў восьмым дзіцем у сям"і беднага селяніна Васіля Баліцкага з вёскі Балічы Лашанскай воласці Ваўкавыскага павета Гродзенскай губерні; нарадзіўся 4 верасня 1891 года. Пасля вучобы ў Лашанскім пачатковым вучылішчы ён паступае ў Свіслацкую настаўніцкую семінарыю, якую заканчвае з адзнакай. Затым працуе вясковым настаўнікам. Потым -- вучоба ў Віцебскім настаўніцкім інстытуце, пасля заканчэння якога ў студзені 1916 года Баліцкі быў мабілізаваны на вайсковую службу. Тут і заспела яго рэвалюцыя.

У 1921 г. Антон Васільевіч пераязджае ў Мінск і прызначаецца спачатку членам калегіі Наркамасветы рэспублікі, а потым -- намеснікам наркома асветы Беларусі. Успамінаючы той час, ён пісаў: "Савецкая ўлада знайшла культурна-асветніцкую працу ў поўным заняпадзе. Імперыялістычная вайна з белапольскай акупацыяй -- усё гэта прывяло стан народнай асветы на тэрыторыі БССР да поўнага заняпаду. Такую надворную спадчыну атрымала Беларуская рэспубліка к моманту замацавання савецкай улады на Беларусі".

Сістэма наркамата асветы рэспублікі ў пачатку 20-х гг. была вельмі складаная. Акрамя асноўных пытанняў адукацыі, выхавання, навукі, Баліцкі займаўся таксама культурай, у тым ліку справамі выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю БССР і некаторымі іншымі пытаннямі. Нягледзячы на цяжкае эканамічнае становішча, ужо ў 1921 г. у рэспубліцы было амаль 6 тысяч школ, дзе вучылася каля 450 тысяч дзяцей, ці 60% усіх дзяцей школьнага ўзросту -- значна больш, чым да рэвалюцыі. Працавала ў іх 10,8 тысячы настаўнікаў.

Сваёй плённай дзейнасцю А.В.Баліцкі набыў вялікі аўтарытэт, асабліва сярод сялянства. Праўда, на пасадзе наркома ён працаваў адносна невялікі тэрмін -- крышку больш за тры з паловай гады. Але можна без перабольшання сказаць, што гэты час -- самы яркі этап на ягоным жыццёвым шляху.

З яго імем звязаны істотныя дасягненні.

У артыкуле "Прынцыповыя пытанні асветы" Антон Васільевіч адзначаў: "Настаўніцкаму з"езду, які на гэтых днях адбываецца, належыць абгаварыць цэлы шэраг прынцыповых пытанняў, што датычаць будаўніцтва народнай асветы.

.. Найбольш грунтоўныя з іх зводзяцца да наступнага:

увядзенне ўсеагульнага абавязковага навучання, рэарганізацыя аднакамплектных школ, заканчэнне сістэмы народнай асветы шляхам надбудовы над сямігадовай працоўнай школай двух спецыяльных класаў і рэарганізацыя культаддзелаў раённых выканаўчых камітэтаў у раённую інспектуру народнай асветы...

Асабліва важнай задачай у бліжэйшыя гады з"яўляецца праца па ўвядзенню ўсеагульнага абавязковага навучання дзяцей...

Існуючая школьная сетка ахапляе толькі 65% дзяцей узросту ад 8 да 11 гадоў... Ахапіць школаю ўсіх дзяцей школьнага ўзросту -- вось задача, якая на працягу цэлага шэрагу гадоў будзе ўпарта стаяць перад усёй рэспублікай цалкам і перад органамі Наркамасветы ў асаблівасці".

І вось ён настаў -- доўгачаканы для Баліцкага дзень. 7 красавіка 1926 г. па яго ініцыятыве ЦВК і СНК БССР прынялі пастанову аб усеагульнай абавязковай пачатковай адукацыі дзяцей ва ўзросце ад 8 да 11 гадоў.

Антон Васільевіч добра разумеў, што расце патрэба ў кваліфікаваных педагагічных кадрах. Так, ужо ў 1927/28 навучальным годзе ў рэспубліцы працавала 15 педагагічных тэхнікумаў, у якіх каля 3 тысяч юнакоў і дзяўчат набывалі прафесію настаўніка.

А.В.Баліцкі актыўна садзейнічаў адкрыццю Белдзяржуніверсітэта, Музея рэвалюцыі БССР, рэарганізацыі дзяржаўнай і універсітэцкай бібліятэк у Беларускую дзяржаўную бібліятэку, клапаціўся аб дзейнасці вандроўнага тэатра пад кіраўніцтвам У.Галубка.

На трэцяй сесіі ЦВК БССР шостага склікання ў лістападзе 1924 года А.В.Баліцкі выступіў з дакладам, у якім прапанаваў пераўтварыць Інбелкульт у Акадэмію навук. Баліцкі ўвайшоў у склад урадавай камісіі па рэарганізацыі Інстытута беларускай культуры ў Беларускую акадэмію навук, таму яго можна па праву лічыць адным з яе арганізатараў, а ў снежні 1928 г. ён быў зацверджаны членам Прэзідыума БАН.

На грамадска-палітычную сітуацыю ў Беларусі ў канцы 20-х гадоў згубна ўплывала паступовае ўсталяванне валявога, каманднага стылю, у тым ліку і ў сферы навукі і культуры. Менавіта ў той час нацыянальная свядомасць пачала атаясамлівацца з нацыяналістычнай. Гэта асабліва праявілася ў 1929 годзе, калі першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі стаў К.Гай, а АДПУ ўзначаліў Р.Рапапорт: абодва -- старанныя праваднікі курса на адмаўленне беларусізацыі. У партыйным і дзяржаўным апараце з падазронасцю ставіліся да любых праяў нацыянальных пачуццяў і клопатаў аб развіцці адукацыі і культуры.

Так, пачынаючы з другой паловы 20-х гадоў многіх вядомых дзеячаў навукі і культуры рэспублікі, галоўным чынам беларусаў, абвінавачвалі ў так званым нацыяналізме. Спачатку гэтае паняцце разумелася як правая небяспека ў культурным будаўніцтве Беларусі. Але ўжо з 1930 года ацэнкі нацыянал-дэмакратызму становяцца больш жорсткія. У партыйных дакументах і ў друку яго сталі тлумачыць як варожую Савецкай уладзе ідэалогію, якая ставіла сваёй мэтай рэстаўрацыю капіталізму.

Між іншым, за праявы нацыянал-дэмакратызму і нацыянал-ухілізму часта выдаваліся факты, якія не мелі варожай сацыялізму палітычнай афарбоўкі.

Адной з першых ахвяр сталінізму стаў Антон Баліцкі. Успомнілі, што ў 1926 годзе ў яго былі непрыемнасці ў ЦК КП /б/ Б з-за таго, што ў клубе імя К.Маркса, дзе праходзіў з"езд настаўнікаў, не быў павешаны партрэт Сталіна. Крытычна было ацэнена выступленне Баліцкага на акадэмічнай канферэнцыі, прысвечанай праблеме беларускага правапісу. Яму паставілі ў віну нават тое, што ў сваёй прамове ён ні разу не сказаў пра ролю Камуністычнай партыі ў стварэнні БССР і развіцці беларускай культуры.

Далей -- болей. 31 жніўня 1929 года Антон Васільевіч вызваляецца ад абавязкаў народнага камісара асветы БССР без прадастаўлення іншай работы. А апагеем кампаніі стала сфальсіфікаваная справа "нацдэмаўскай контррэвалюцыйнай арганізацыі" -- "Саюза вызвалення Беларусі", па якой АДПУ арыштавала 86 чалавек, галоўным чынам дзеячаў навукі, культуры, мастацтва і адказных супрацоўнікаў шэрагу наркаматаў рэспублікі, уключаючы наркомаў. У ліку іх быў А.В.Баліцкі. 25 верасня 1937 года яму прад"яўлена абвінавачванне ў тым, што, з"яўляючыся адным з кіраўнікоў нацыянал-фашысцкай арганізацыі ў Беларусі, ён вёў актыўную дыверсійна-шкодніцкую работу ў сельскай гаспадарцы, прамысловасці і савецкім апараце і на глебе шпіёнскай дзейнасці быў звязаны з польскім консулам у Мінску. А.В.Баліцкі быў прыгавораны да вышэйшай меры пакарання. Пастановай Ваеннай калегіі Вярхоўнага суда СССР ад 25 сакавіка 1958 года справа па абвінавачванню А.В.Баліцкага спынена з-за адсутнасці саставу злачынства.

Вось так трагічна абарвалася жыццё дзяржаўнага дзеяча, арганізатара народнай асветы, навукі, культуры рэспублікі. Застаецца дадаць, што гэта быў шыракаплечы, сімпатычны, трохі вышэй сярэдняга росту чалавек. Заўсёды насіў кароткую прычоску, а часам, як тады было прынята, галіў галаву. Па характары ён быў адкрыты і ветлівы, не заўважаў цяжкасцей побыту. Сям"я Баліцкіх жыла сціпла. Галоўнай для Антона Васільевіча была ідэя, якой ён служыў фанатычна.

Сярод сяброў Баліцкага былі Янка Купала, Цішка Гартны,Міхась Чарот. Яны часта бывалі ў яго дома, чыталі свае новыя творы, раіліся. Антон Васільевіч быў таксама вялікім прыхільнікам мастацтва, драматургіі і музыкі. У яго кватэры збіраліся артысты, спявалі, жонка была здольнай піяністкай. Дома заўсёды гучалі творы беларускіх кампазітараў, у прыватнасці Аладава, тут часта спявалі Л.Александроўская, І. Балоцін і іншыя.

Пасля арышту Антона Васільевіча на яго сям"ю і сваякоў пачаліся ганенні. Тамара Паўлаўна засталася без работы. Склалася вельмі цяжкае матэрыяльнае становішча: усе рэчы канфіскавалі, заробку не было, дзеці галадалі. У 1936 годзе Т.П.Баліцкая памерла, а іх сына Антона ўзялі на выхаванне яе сёстры Зоя і Арыядна. Затым Антон Баліцкі-малодшы жыў у свайго дзядзькі Глеба Глебава /Сарокіна/ -- народнага артыста Беларусі. У 1944 годзе ён скончыў снайперскую школу, ваяваў, узнагароджаны ордэнам і медалямі. Затым -- служыў на Урале, Далёкім Усходзе. У званні падпалкоўніка звольніўся ў запас і вярнуўся ў родны Мінск. Цяпер на пенсіі. У яго дзве дачкі: Вольга і Таццяна.

На радзіме А.В.Баліцкага з яго родзічаў нікога няма. Ад хаты застаўся адзін падмурак. Але памяць аб ім жыве.

Эмануіл ІОФЕ,
доктар гістарычных навук.

На здымку: А.В.БАЛІЦКІ /1926г./.

Колонка с продолжением

Эдуард ЯСНЫЙ

ВЫШЕ ОБСТОЯТЕЛЬСТВ

(Окончание. Начало в № 115—117.)

Благословенный великий лекарь -- родная земля и родные люди! Ни мудрые ученые, ни таинственные колдуны, ни популярные экстрасенсы не научились так врачевать душу, как вы. Не дано разгадать им тайну целебных флюидов, излучаемых вами и способных исцелить человека, творя чудеса. Счастлив тот, кто связан с вами духовной пуповиной, кто верен вам, для кого вы -- превыше всего. Его боль, нажитую в скитаниях и разлуках, в поражениях и неудачах, вы воспринимаете как свою собственную, и она растворяется, исчезает, покидает "больного".

Благословенный великий лекарь -- родная земля и родные люди!

Через неделю Шарий возобновил занятия. Через месяц вошел в режим жизни профессионального спортсмена экстра-класса, цель которого -- быть первым и лучшим в мире.

Тренировки заканчивались под вечер. Как приятно было, завершив сверхтрудную работу, полностью расслабиться и понежиться на скамейке в аккуратном лесопарке, где располагался зал тяжелой атлетики.

Дни стояли ясные, теплые. Золотые, багряные листья трепетали на маленьких спортивных вымпелах на тихом ветру; в прозрачном и свежем воздухе плавали осенние паутинки, в палисадниках соседнего дома печально пламенели яркие георгины, грустно улыбались поздние астры.

Высоко в небе журавли курлыкали свою прощальную песню, мелодия которой навевала умиротворение и отвлекала от тревожных дум. Валерий был спокоен, уверен в себе, он понял: жизнь не начинается и не кончается помостом, жизнь вообще не кончается -- какими бы суровыми и безжалостными ни были ее удары. Спокойно, с достоинством, принимай их с достоинством, как подобает воину, с верой в наступающий день, с надеждой и не паникуй, если она не сбылась. Не сбылась сегодня -- сбудется завтра. Не для этого ли стоит быть хозяином своей судьбы, держать ее в собственных руках, и сколько бы она ни своевольничала, укрощать ее, как рекордную штангу. К тому же ты солдат, и эти стихи не в буквальном, но в психологическом смысле -- о тебе тоже:

Я строил окопы и доты,
Железо и камень тесал,
И сам я от этой работы
Железным и каменным стал.

Стать "железным и каменным" перед лицом неизбежных трудностей, сопряженных с большим спортом, и ты будешь достоин его, ты победишь!

Внутреннее возмужание Шария, ускоренное мюнхенским крушением, -- качественно новая исходная позиция для дальнейших успехов, вершина которых -- победа на монреальской Олимпиаде. Еще вопрос: не случись Мюнхен -- был бы он Монреаль? Ныне Валерий Петрович, размышляя над ним, воздерживается от категоричного ответа.

Олимпийскому чемпиону шел 30-й год. Со спортом он прощаться не намеревался. К атлету пришла спортивная мудрость, а психологический и биологический потенциал, несмотря на все передряги в прошлом, не иссяк. Он страстно жаждал выступить на Олимпийских играх в Москве и после этого проститься со спортом.

Борьба за место в олимпийской сборной вспыхнула уже в 1979 году. Валерий перешел в первый полутяжелый вес и довольно быстро прижился в нем. Сначала, правда, несколько потерял скоростные качества, но зато почувствовал: силенок прибавилось! Прибавилось и уверенности. Ощущение было такое, что он надежнее стоит на земле. Поползли вверх результаты в сугубо силовых упражнениях: рывковой и толчковой тягах, в приседаниях и наклонах. "Склад" силы заметно пополнялся. Чтобы не потерять скорость, пришлось основательно перестроить весь тренировочный режим. Вместе с тем, когда Валерка был чемпионом школы по бегу на короткие дистанции и по прыжкам в длину. Обнаружилось, что есть еще порох в спринтерских пороховницах.

Уверенности придавало и то, что особо грозных соперников не имелось ни в стране, ни за рубежом. Дебют на чемпионате Европы прошел вполне удовлетворительно -- "бронза". Через три месяца Валерий выиграл Спартакиаду народов СССР, добавив в сумме 10 кг /380 кг/. Еще через четыре месяца "новичок" победил на Кубке страны, и снова прибавка в 10 кг, которая позволила ему возглавить мировой список лучших спортсменов в первом полутяже.

На первенство мира заявили, однако, молодого Г.Бессонова. Геннадий не ударил лицом в грязь: занял первое место, повторив спартакиадный шариевский результат.

В 1980 году обоим следовало доказать право надеть олимпийскую форму. Его надо было завоевать на чемпионатах страны и Европы. И вот здесь-то -- из песни слов не выкинешь -- атлеты сначала "упали", а затем, поднявшись, "споткнулись".

Первенство Союза-80 по степени накала не имело аналогов за все время его проведения. Стремление попасть на Олимпиаду придало борьбе беспрецедентно яростный и в чем-то авантюрный характер. Атлеты рвались и дорывались, сметая доводы разума, к непосильным весам, расплачиваясь за это нулевыми оценками. Из 143 участников больше трети /52/ украсили себя "баранками".

Ну, а как выглядели наши друзья-соперники Гена и Валерий Петрович? Они тоже действовали по принципу "либо пан, либо пропал". "Пропали" оба.

Что случилось с опытнейшим Шарием? Думаю, в нем заговорили гордость и самолюбие олимпийского чемпиона. Не захотел он играть в кошки-мышки с молодым конкурентом, посчитал ниже своего достоинства ловить его на ошибках. Тот бросил вызов -- Валерий принял его и решил сражаться с открытым забралом.

Сказано это не для красного словца. Наш земляк исповедовал до последнего своего подхода рыцарское ведение борьбы. Еще будучи действующим спортсменом, выступал за отмену правила, согласно которому победитель, в случае равенства результатов у двух спортсменов, определяется по меньшему собственному весу. Считал это несправедливым. Всегда сочувствовал тем, кто "проигрывал" по этому показателю, а себя чувствовал виноватым, если опережал кого-то благодаря "дефицитным" 50--100 граммам. Ратовал и ратует: набрали два штангиста одинаковую сумму -- вручайте им медали одной пробы, определяйте одно место. Потому и не научился -- не хотел учиться этому -- ловить соперников на ошибках, потому и "погорел" /по крайней мере, одна из причин/ в Мюнхене, потому и "упал" в Москве в самый неподходящий момент.

Был шанс подняться на чемпионате Европы. Но тут помешали обстоятельства и трудности, созданные "игроками" из руководящих спортивных структур. Шарий и Бессонов поехали на главный предолимпийский экзамен усталыми и выжатыми как лимон. "Разобранными", -- говорят штангисты. "Разобрала" их ненормальная обстановка в сборной, когда тренировки превращались в состязания.

"Оба, -- пишет выдающийся штангист 70-х годов Д.Ригерт, -- уже, к сожалению, не к чемпионату готовились, а соревновались между собой: один поднял внушительный вес -- на следующий день другой из кожи вон лезет. Надо ведь показать, что ты не слабее, иначе могут не взять в команду! Сколько раз мы обжигались на подобных вещах". В конце концов спортивные функционеры "заиграли" спортсменов и заигрались сами так, что отказались от услуг и "старого" Шария, и молодого Бессонова.

-- После этого, -- вспоминает Валерий Петрович, -- я понял: все, мое время как атлета кончилось. Пора уступать дорогу молодым. Пора уходить. Печально, но факт.

И он ушел.

Кто же покинул помост? Великий неудачник? Этот ярлык прикрепили Шарию любители пестрых этикеток. Нет! Ушел великий спортсмен -- первый в Беларуси чемпион мира и Олимпийских игр по тяжелой атлетике. Пусть ему не улыбнулось счастье полностью реализовать себя -- стать дважды /это было реально/ и даже трижды /достаточно реально/ победителем Игр. Пусть обстоятельства оказались сильнее его. Но не выше его.

Выше был он.

КАЗКА ПРА БЕЛАГА БЫЧКА

Сёння яе мала хто будзе слухаць у сельскім клубе ці бібліятэцы. А што даць узамен?

Жыццё, на жаль, становіцца ўсё цяжэйшае. Работнікі культуры часта "плачуць", што ў клуб нікога не загоніш, што тут не да песень, не да музыкі. Але ж ёсць аптымісты, людзі, якія цвёрда ўсведамляюць, што не хлебам адзіным жыве чалавек.

Загадчык аддзела культуры Клецкага райвыканкома П.І.Дудук у гэтыя дні заняты вельмі важнай справай: блізіцца да завяршэння будаўніцтва новага Дома культуры ў Клецку. Трэба прасачыць, ці ўсё "падганяецца" як след, ці завозяцца патрэбныя матэрыялы, абсталяванне. Шмат сустракаецца непрадбачаных "рыфаў". Больш чым паўгода, як пералічылі грошы ў адзін з магазінаў Санкт-Пецярбурга за інструменты для духавога аркестра. Адтуль ні слыху ні дыху. Заказалі 10 тульскіх гармонікаў і таксама чакаюць з мора пагоды.

-- І ўсё ж, Пётр Іванавіч, аддзел культуры, мусіць, не замыкаецца толькі на падрыхтоўцы да наваселля ў ДК?

-- Безумоўна. Як бы ні было цяжка, нашы кадры на месцах робяць шмат карыснага і цікавага. Асабліва хочацца спыніцца на праграме "Спадчына", якую мы "закруцілі" ўжо больш чым год назад. У аснову яе пакладзена адраджэнне народных традыцый. Праводзім святы вёсак, шукаем майстроў-музыкантаў, вязальшчыц, ткачых, мастакоў, арганізоўваем конкурсы, выстаўкі. Пераканаліся, што казкай пра белага бычка сёння сапраўды нікога не зацікавіш. У племзаводзе "Чырвоная зорка" дырэктар СДК Мікалай Пуляк здолеў арганізаваць гурткі па інтарэсах. Тут маладыя жанчыны вучацца пячы здобу, вязаць, шыць, хлопцы займаюцца ў фотагуртку. З вёсак "пацягнуліся" ў гэты Дом культуры дзядзькі -- умельцы іграць на дудках, скрыпках, гармоніках.

Наогул, па прыкладу самадзейнага кампазітара, кіраўніка народнага ансамбля Міхаіла Кашубы мы здолелі літаральна ўскалыхнуць музычнае жыццё. Цяпер у раёне ўжо больш за дзесяць калектываў "Іграй, гармонік". І калі сабралі іх усіх у райцэнтры ды загучалі народныя матывы, мелодыі, было вельмі цікава, сабралася шмат народу.

-- Многае, відаць, залежыць ад таго, хто загадвае сельскімі дамамі культуры альбо бібліятэкамі.

-- Кадры ў нас прыжываюцца, ёсць ужо нямала з вышэйшай адукацыяй. Морацкі народны хор, можна сказаць, "вісеў на валаску". Цяпер ён перажывае другое нараджэнне. Акампаніятара калектыву Уладзіміра Снарскага мы "знайшлі" ў Брэсцкай вобласці. Абнавілі рэпертуар. Збіраюцца ехаць са сваёй праграмай у Германію. Не без дапамогі старшыні калгаса "Прагрэс" А.Дылеўскага тут адкрыты філіял Клецкай музычнай школы. Рыхтуем цымбалістаў, скрыпачоў, баяністаў. У аддаленай вёсцы Арэшніцы Дом культуры ўзначаліла спецыяліст з вышэйшай адукацыяй Валянціна Кананові́ч. Стварылі фальклорную групу, правялі святы вёскі. Пакрысе ажывае культурнае жыццё.

-- З надыходам восені і зімой у вяскоўцаў прыбавіцца вольнага часу. Доўгія, цёмныя вечары, за акном дождж. Не ўсюды і кіно паглядзіш...

-- І праўда, кінафікатары перажываюць крызіс, дэфіцыт сродкаў, дарагія білеты. Аддзел культуры бярэ частку ношы на сябе. Мы арганізавалі курсы па падрыхтоўцы кінамеханікаў з ліку нашых работнікаў. Чаму, скажам, бібліятэкар ці загадчык клуба не можа дэманстраваць кінафільмы? Шэсць чалавек ужо маюць такую магчымасць. Бо гэта ж парадокс: у раёне паспяшаліся дэманціраваць больш за дваццаць кінаўстановак. Безумоўна, акрамя таго, што будзем "круціць кіно", стануць часцей выступаць фальклорныя калектывы, асабліва знакамітыя "Вячоркі". У клубе саўгаса "Туча" моладзь сама пераабсталявала падвал, устанавілі там трэнажоры. Ёсць чым займацца ў вольную хвіліну. У Шчэпічах, Цяперaўцы, Заастравеччы працуюць відэасалоны.

-- У фальклорных ансамблях, хорах шмат людзей пажылога ўзросту. Ці будзе ім падмена?

-- Праблема няпростая. Шмат моладзі не верыць ні ў бога, ні ў чорта. Пануе скептыцызм, абыякавасць. У гэтай сітуацыі важна не апускаць рукі, знаходзіць сярод хлопцаў і дзяўчат тых, у каго светлыя душы і мары. У таго ж М.Кашубы ёсць надзейны рэзерв з ліку юных музыкантаў, якія шліфуюць майстэрства на гармоніках, цымбалах, скрыпках. На базе Заастравецкай музычнай школы ўводзім больш прадметаў па эстэтычнаму выхаванню. Вучаць там не толькі асновам музыкі, але і рыхтуюць спевакоў, танцораў, дэкламатараў. Адным словам, тых, хто папоўніць праз пэўны час "дарослыя" калектывы. Прытым, мы думаем вучыць тут дзяцей, моладзь культуры паводзін дома, у грамадстве. Не сакрэт, што часта хлопцы-дзесяцікласнікі не ўмеюць запрасіць дзяўчыну на танец, не ўмеюць размаўляць па тэлефоне... Прысутнічаеш на якім-небудзь вучнёўскім дыспуце і дзівішся: наколькі бедны запас слоў, наколькі бракуе культуры юнакам і дзяўчатам. І тут вінаватыя школа, сям"я, нашы ўстановы культуры ды тое асяроддзе, дзе выхоўваецца моладзь. А мы ж ідзём да прагрэсу, спадзяёмся, што сённяшняе пакаленне будзе жыць /не, не пры камунізме, які абяцаў у свой час вядомы лідэр/ у спакойным, дэмакратычным грамадстве.

Гутарыў Канстанцін ПРЫЁМКА.

З новых вершаў

Васіль ХАМІЦЭВІЧ.

Дэмас без... кратыі

Сёння ў нас -- ліхі разгул
Дзікай ахлакратыі:
На хаду і на бягу
Узнікаюць партыі.
Што ні лідэр -- дабрадзей
З хваткай плутакрацкаю:
Адурманьвае людзей
Фразай лгунска-хвацкаю.
-- Дэмас -- гэта ёсць народ, --
Плешча, як наняты, ён: --
Мы даём належны ход
Яго праўдзе--кратыі...
Дэмагогу дэмагог
Супрацьстаіць з упартасцю:
Шмат да рынку ў іх дарог,
Ды ўсе -- спрэчнай вартасці.
Мэта -- уладу захапіць
У пару панурую:
Кожны ж лідэр прагне быць
Беларускім фюрэрам.
У кожнай партыі на год
Па сто праграм-хартыяў...
Дэмас -- працаўнік -- народ,
А дзе ж твая кратыя?!

Край мой

Край мой родны, край мой мілы,
У чым віна твая, скажы?!
Распінаюць злыя сілы
Цябе сёння на крыжы.
Да твайго святога цела
Прысмакталася іх шмат:
Дэмакрат асатанелы
І бязродны супастат...
А у іх за памагатых
Іншародны хіжы зброд --
І ўсе моляцца на Захад,
І плююць на наш Усход.
Нават цяжка разабрацца,
Хто з іх Ірад, хто Пілат:
Зачараваны іх брацтвам
І сам чорт, і чортаў брат.
Гоняць люд наш у скляпенне,
Дзе ўладарыць злы Аід,
І скандуюць: "Адраджэнне!
Вунь відзён яго прывід!"
Край мой мілы, край мой любы,
Ці ж табе быць на крыжы?!
Напруж сілы супраць згубы --
Сваю сілу пакажы!

Вясёлыя песні, радасныя фарбы карцін, музыка аркестра, ветлівыя ўсмешкі -- згадзіцеся, усё гэта нечаста сустрэнеш у наш цяжкі час. Асабліва нялёгка сёння інвалідам, але менавіта яны гэтымі днямі даказалі, што бадзёрасць і добры настрой дапамагаюць пераадолець любыя нягоды.

У Мінскім гарадскім фестывалі мастацкай творчасці Беларускага таварыства інвалідаў удзельнічалі сотні самадзейных жывапісцаў, разьбяроў, скульптараў, спевакоў, музыкантаў. У Доме настаўніка была разгорнута вялікая экспазіцыя твораў інвалідаў, адбыўся агляд-канцэрт. Усе ўдзельнікі атрымалі дыпломы і падарункі.

***На здымках:** на выставе самадзейных мастакоў; гарачымі апладысментамі ўзнагародзілі гледачы Людмілу **Шкуцько**, якая выканала ўсходні танец; са старадаўнімі народнымі песнямі пазнаёмілі прысутных Зоя **Якімоўская** і Вячаслаў **Фралоў**.*

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

12 кастрычніка, аўторак

Беларускае тэлебачанне

13.30. Навіны.
13.40. "Двое на востраве слёз". Маст.фільм.
15.10. "Захавальнік". Дак.фільм.
15.30. "НОВ і К"-топ-10.
16.30. Беларуская літаратура. 8-ы клас.
17.05. Мультфільм.
17.30. Навіны.
17.40. "Маэстра". Кінанарыс.
17.50. Жэньшэнь на Беларусі.
18.30. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Абласныя навіны (Віцебск).
19.10. ТА "Рэха". Рэйтынг.
19.30. Д.Яўтуховіч. "Іспанскі сшытак".
19.40. Эканамічная хваля.Хто купіць беларускую бульбу?
20.35. Кантакт.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.45. "Салодкі ручай". Маст.фільм.
22.40. НІКа.
22.55. Крымінальная хроніка.
23.15. Студыя "Тэлесябрына". Будзьце з намі!

Канал "Астанкіна"

14.00. Навіны.
14.25. Справа.
14.35. Свет грошай Адама Сміта.
15.10. "Прыгоды Тэдзі Ракспіна".
15.40. 440 герц.
16.20. Маскоўскі міжнародны аўтасалон.
16.50. Тэхнадром.
17.00. Навіны.
17.25. Вярыцельная грамата.
17.45. Дакументы і лёсы.
17.50. Азбука ўласніка.
18.00. Надвор'е.
18.05. "Проста Марыя". Маст.фільм.
18.55. Тэма.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. "Мяснік". Маст.фільм (Францыя--Італія).
22.15. Хіт-парад "Астанкіна".
23.15. Навіны.
23.40. На першынство свету па шахматах.
23.55. Свет у вольны час.
0.35. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

13.00. Весткі.
13.25. "Лёс". 1-я серыя.
15.00. Хрысціянская праграма.
15.30. Там-там навіны.
15.45. Студыя "Рост".
16.15. "Востраў".
17.00. Пецярбургскія гісторыі.
17.30. Хроніка нацыянальнай палітыкі.
17.45. Пласіда Дамінга і Хуліо Іглесіяс у праграме "Іспанскія фантазіі".
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. "Санта-Барбара". Маст.фільм.
20.15. Азъ есмь.
21.00. Айчына мая.
22.00. Весткі.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.40. Балет Санкт-Пецярбурга.
23.25. Музычная праграма.

13 кастрычніка, серада

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.25. "Песні маёй зямлі". Фільм-канцэрт.
9.00. Беларуская літаратура. 8-ы клас.
9.35. "Салодкі ручай". Маст.фільм.
10.30. "Гэта аперэта!" Фільм-канцэрт.
11.30. Рэйтынг.
11.50. "Руская рулетка". Маст.фільм.
13.10. "Медзведзяня Рымцімці". Мультфільм.
13.30. Навіны.
13.40. "Сакрэтны фарватэр". Маст.фільм.
15.55. Відзьма-нявідзьма.
16.55. Скарбы беларускай гісторыі.
17.30. Навіны.
17.40. Абмяркоўваем праект Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь.
18.05. "Фермер Пётр Станкевіч з Лагойскага раёна".
18.30. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10."Карамболь". Ток-шоу з удзелам народнага дэпутата Беларусі Зянона Пазьняка.
19.45. Гандбол. Чэмпіянат Еўропы. Беларусь -- Харватыя.
20.35. Кантакт.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.45. "Салодкі ручай". Маст.фільм.
22.40. НІКа.
22.55. "Асада Венецыі". Маст.фільм.

Канал "Астанкіна"

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. "Сон". Мультфільм.
8.30. "Сарока".
8.50. "Проста Марыя".
9.40. Гандлёвы мост.
10.10. Рок-урок.
10.50. Прэс-экспрэс.
11.00. Навіны.
11.20. "Блуканне па пакутах". 9-я серыя.
12.25. "Візіт дамы". 2-я серыя.
13.35. Мультфільмы.
14.00. Навіны.
14.25. Тэлемікст.
15.15. "Прыгоды Тэдзі Ракспіна".
15.40. Паміж намі, дзяўчынкамі...
16.00. "Лятаючы дом". Мультфільм.
16.30. Першая выстаўка.
16.50. Тэхнадром.
17.00. Навіны.
17.25. Тэлерадыёкампанія "Мір".
17.50. Дакументы і лёсы.
17.55. Надвор'е.
18.00. "Проста Марыя". Маст.фільм.
18.50. Мініяцюра.
19.00. Студыя "Рэзананс".
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Спявае А.Буйноў.
21.05. Футбол. Зборная Галандыі -- зборная Англіі.
23.05. Навіны.
23.30. Вялікая прагулка.
0.15. Прэс-экспрэс.
0.25. MTV.

Выканком абласнога Савета народных дэпутатаў выказвае глыбокае спачуванне намесніку старшыні аблвыканкома Уладзіміру Іванавічу Голубеву ў сувязі з напаткаўшым яго вялікім горам -- смерцю брата ГЕОРГІЯ.

Прэзідыум Мінскага абкома прафсаюза работнікаў аграпрамысловага комплексу смуткуе ў сувязі з заўчаснай смерцю члена абкома прафсаюза Соф"і Іванаўны РАГОЎСКАЙ і выказвае глыбокае спачуванне родным і блізкім памёршай.

Калектыў камітэта па сельскай гаспадарцы і прадуктах харчавання Мінскага аблвыканкома смуткуе ў сувязі з заўчаснай смерцю былога начальніка сектара камітэта Соф"і Іванаўны РАГОЎСКАЙ і выказвае глыбокае спачуванне родным і блізкім памёршай.

■ Што было, тое было

КУНДАЛЬ

Майго колішняга аднавяскоўца Аўхіма Лапаценку, колькі памятаю, ніколі ніхто не называў сапраўдным прозвішчам. І старыя, і малыя клікалі яго проста Аўхімкам, абавязкова дадаючы да гэтага імя кімсьці прыдуманую мянушку -- Кундаль. Быў ён з беднага роду і, што здзіўляла, нават ганарыўся гэтым сваім паходжаннем, не зважаючы аніякенькай увагі на кпіны землякоў: маўляў, з гультайскага насення не чакай працавітага племя. Бо ўсе ў вёсцы ведалі: беднасць Лапаценкаў вынікала з іх абыякавых адносін да працы -- не хацелі, хоць ты кол на галаве чашы, рабіць і, вядома, мець такую-сякую гаспадарку.

Вось і вырас Аўхімка Кундаль абібокам: ад працы ўвільваў як толькі мог, а чыста апранацца і смачна паесці любіў. І Кундаль з юных год скіроўваў усю энергію сваёй адзінай мазгавой звіліны на тое, каб пражыць на дармаўшчынку, ці, як казалі яго сябры, на дурняка. І, трэба зазначыць, гэта яму ўдавалася.

Асабліва шырокае поле дзейнасці адкрылася для яго ў час прымусовай калектывізацыі. Па-свойму зразумеўшы словы "хто быў нікім, той стане ўсім", ён у тыя вірлівыя дні стаў самым заядлым гарлапанам-актывістам і, вядома ж, заслужыў у мясцовага начальства славу выпрабаванага змагара за новы лад, а ў сваіх аднавяскоўцаў -- самыя ганебныя эпітэты і праклёны.

-- З"явіўся са сваімі памагатымі пракляты Кундаль і выграб са свірна ўсё насенне, -- скардзіліся адзін аднаму так званыя цвёрдазаданнікі, а на самай справе -- старанныя працаўнікі-сераднякі. -- Цяпер няма чым засеяць яравы клін...

-- Абібок Кундаль прыгразіў раскулачваннем свайму суседу, -- гаварылі другія. -- І толькі за тое, што той мае добрага каня і дзвюх кароў...

-- Нехрысць Кундаль пагражаў спаліць царкву, -- абураліся прыхаджане. -- Каб яна, маўляў, не перашкаджала новаму жыццю...

Карацей кажучы, у тыя гады непрыкметны недаростак Аўхімка ў вачах сваіх пакрыўджаных землякоў вырас у магутнага разбуральніка, а ў вачах сваіх кіраўнікоў-апекуноў -- у волата-будаўніка. Нездарма ж у хуткім часе ён, сельскі люмпен, быў прызначаны паўнаўладным гаспадаром: яму даручылі кіраваць адной з паляводчых брыгад калгаса "Новы свет". І тут, як і трэба было чакаць, абібок на кожным кроку паказваў свае арганізатарскія здольнасці.

-- Брыгадзір Кундаль распарадзіўся сеяць лён па леташнім ільнішчы, -- абураліся вяскоўцы.

-- Жулік Кундаль прыпісвае лішнія працадні свайму сябру, такому ж, як і сам, гультаю, а сапраўдных рабацяг аб"ягорвае, -- скардзіліся калгаснікі.

-- Даносчык Кундаль нагаварыў энкавэдыстам, што Раман Місан чакае вяртання царскай улады, і таго ноччу забраў "чорны воран", -- шапталіся паміж сабой суседзі арыштаванага.

Аўхімка Кундаль, што называецца, быў на кані: браў ад грамадства ўсё што мог. І тут грымнула вайна, фашысты акупіравалі нашу старонку, у тым ліку і вёску Хізаў. Усе мужчыны, хто мог трымаць зброю, пайшлі абараняць Радзіму: адны -- на фронт, другія -- у партызанскія атрады. Аўхімка і тут паказаў свой "бядняцкі" характар. Увільнуўшы ад службы ў Чырвонай Арміі, гультай-падліза перайшоў на службу да акупантаў. То ён шпіёніць за прымакамі-акружэнцамі, што атабарыліся ў нашай вёсцы, то ходзіць у актыўных паплечніках сельскага старасты і валаснога бургамістра. І зноў, як і ў даваенныя гады, гудзе аб ім нядобрая слава.

-- Бессаромны Кундаль водзіць па хатах "бобікаў" /так называлі фашысцкіх прыхвасняў-паліцаяў/ і забірае ў каго валёнкі, у каго кажухі, -- скардзіліся вяскоўцы. -- Даводзіць: для гераічнага гітлераўскага войска, якое вось-вось возьме Маскву, патрэбны цёплае адзенне і абутак.

-- Кундаль перадае гестапаўцам нядобрыя водгукі людзей аб дзейнасці акупантаў...

-- Кундаль забраў карову...

-- Кундаль... Кундаль... Кундаль...

Спачатку цяжка было паверыць, як мог колішні актывіст-калектывізатар, калгасны брыгадзір раптам павярнуцца на сто восемдзесят градусаў, памяняўшы, як цяпер кажуць, сваё мысленне. І я, аўтар гэтага апавядання, тадышні юнак, таксама да пары, да часу не верыў у такое перараджэнне Аўхімкі, пакуль на ўласнай скуры не адчуў ягоны "паварот". Гэта ён, Кундаль, восенню 1942 года падманным шляхам выклікаў мяне з дзядзькавай хаты, дзе мы адзначалі нейкае свята, і дапамог бургамістру воласці арыштаваць мяне і пад канвоем паліцаяў адправіць у раённую паліцыю як партызанскага сувязнога. Добра, што трапіў я на допыт да следчага, які сам дапамагаў партызанам і ў хуткім часе перайшоў да іх. Іначай -- вісець бы мне, па волі Кундаля, на шыбеніцы ці быць расстраляным. Вядома ж, ніколі не давялося б мне расказаць пра пярэваратня Аўхімку і тым больш даведацца з тлумачальнага слоўніка, што "кундаль" -- гэта парода сабак. Вельмі трапную мянушку хтосьці з маіх землякоў даў адшчапенцу і вырадку, які, адбыўшы пакаранне за свае заслугі перад "трэцім рэйхам", пабаяўся вярнуцца ў родную вёску, да жонкі і дзяцей, а застаўся жыць дзесьці ў Пермскай вобласці. І добра, што не вярнуўся: у нас такую погань і нечысць не прынялі б.

Васіль МАЕЎСКІ.

Наш адрас:
220041, гор.Мінск, вул.Б. Хмяльніцкага,10-А,паверх 9, рэдакцыя газеты "Мінская праўда"

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай рэдакцыі — 68-29-76, намесніка галоўнага рэдактара—68-25-81, адказнага сакратара -- 68-26-48, сакратарыята — 68-26-48, аддзелаў: Саветаў —68-26-38, гуманітарнага --68-25-76, сацыяльна--эканамічнага --68-25-43, грамадска-палітычнага --68-25-42, інфармацыйна-аналітычнага --68-28-33, пісьмаў і маральна-бытавых праблем— 68-25-83, ілюстрацыі —68-25-03.68-26-48, камерцыйнага — 68-25-86, бухгалтэрыі —68-26-65.

Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў: у Барысаве —(8-277)5-15-61,Вілейцы —(8-271)5-57-86,Нясвіжы—(8-270)5-41-88, Салігорску — (8-210) 2-49-60.

ЗАСНАВАЛЬНІК – Мінскі абласны Савет народных дэпутатаў.
"Мінская праўда"-- орган Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў.

Галоўны рэдактар М.А.ШЛОМА.

Рэдакцыя можа друкаваць матэрыялы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Адказнасць за падбор і дакладнасць апублікаваных фактаў і іншых звестак нясуць іх аўтары.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Час падпісання ў друк: па графіку 22.10.
Нумар падпісаны ў 22.00.

Набрана і звярстана на настольна-выдавецкім комплексе.
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку".

Тыраж 18060. Індэкс 63923. Зак № 118.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 N 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12